

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ
ΑΝΑΠΗΡΙΑ (ΑμεΑ)**

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΜΕΑ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΚΛΑΠ ΑΜΕΑ-
Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

Όνοματεπώνυμο Σπουδαστή: Χρυσανθακόπουλος Βασίλειος

Αριθμός Μητρώου: 6062202003058

Επιβλέπων Καθηγητής: Στρίγκας Αθανάσιος Ph.D

ΙΟΥΛΙΟΣ 2022

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΜΕΑ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΚΔΑΠ ΑΜΕΑ-
Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

Χρυσανθακόπουλος Βασίλειος

Η Μεταπτυχιακή εργασία υποβάλλεται σε τριμελή επιτροπή για την μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης του Μεταπτυχιακού Τίτλου Πτυχίου της Σχολής

Δήλωση Συγγραφέα Μεταπτυχιακής Εργασίας

Ο κάτωθι υπογράφων Χρυσανθακόπουλος Βασίλειος του Νικολάου με αριθμό μητρώου 6062202003058 σπουδαστής του Μεταπτυχιακού Προγράμματος της Σχολής. Επιστημών ανθρώπινης κίνησης και ποιότητας ζωής, δηλώνω ότι: "Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην πτυχιακή εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά".

Ο Δηλών

Ημερομηνία

Χρυσανθακόπουλος Βασίλειος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και συγκεκριμένα στο τμήμα οργάνωσης και διαχείρισης Αθλητισμού κατά το έτος 2022.

Η ολοκλήρωση αυτής της εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς την πολύτιμη υποστήριξη του καθηγητή μου Κυρίου. Αθανάσιου Στρίγκα Ph.D

Του εκφράζω ένα βαθύ ευχαριστώ για όλη την βοήθεια που μου προσέφερε την επιστημονική του καθοδήγηση,τις υποδείξεις του,το αμείωτο ενδιαφέρον του, την συμπαράσταση του από την αρχή μέχρι το τέλος.

Θα ήθελα επίσης να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην οικογένειά μου για όλη την στήριξη την συμπαράσταση και την κατανόηση τους καθ όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Στην σύζυγο μου Μιμίκια

Στα παιδιά μου Ελένη – Διονυσία – Νικολία

Στην μητέρα μου Ελένη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

..Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να προβάλλει το σημαντικό ρόλο των ΚΔΑΠ ΑΜΕΑ για τη σωστή πνευματική και εκπαιδευτική καθοδήγηση των παιδιών που ανήκουν στην κατηγορία Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Η λειτουργία των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών έχει αποτελέσει μια εξαιρετική καινοτομία στον τομέα της εκπαίδευσης καθότι με τη λειτουργία αυτών δεν περιορίζεται μόνο η εκπαίδευση στο σχολικό περιβάλλον και το ωράριο λειτουργίας του σχολείου. Αντιθέτως, διευρύνεται πλέον ο τομέας της εκπαίδευσης και αποκτά πολυδιάστατη μορφή μέσα από το εύρος των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που προσφέρονται στα παιδιά στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους των ΚΔΑΠ. Λαμβάνοντας υπόψιν ότι πλέον ζούμε σε μία κοινωνία η οποία διαμορφώνεται σε ένα πλαίσιο αντιμετώπισης των κοινωνικών ανισοτήτων, αντιλαμβανόμαστε ότι όπως πλέον εξασφαλίζεται η ίση πρόσβαση των πολιτών στους τομείς της υγείας και της εργασίας, το ίδιο πρέπει να ισχύει και στον τομέα της εκπαίδευσης. Δημιουργείται λοιπόν ένα πλαίσιο στήριξης των παιδιών κατηγορίας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες το οποίο θέτει σε λειτουργία ειδικά διαμορφωμένους χώρους εκπαίδευσης που λειτουργούν εκτός σχολικού ωραρίου όπου με την καθοδήγηση ειδικευμένου εκπαιδευτικού προσωπικού καλύπτονται τα κενά δεξιοτήτων των παιδιών ΑΜΕΑ και προάγεται το μορφωτικό επίπεδο τους καθώς και εξέλιξη της αυτονομίας τους και της πνευματικής και νοητικής τους δυνατότητας.

ABSTRACT

The aim of this paper is to display the importance and the role of Leisure Centers for children with disabilities concerning their educational and cultural orientation. These Centers constitute a considerable innovative means of education as they provide supplementary education apart from the standard school institutions featured by a range of educational and recreational activities which form a multidimensional tool of constructing new standards of psychosocial and educative support to children with disabilities through the operation of special facilities. In this way the establishment of new social ideals take place such that implies the permanent and firm notion of equal rights and social inclusion

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

ΑμΕΑ, Κοινωνική Ενσωμάτωση, Αναπηρία, Κοινωνική Πολιτική, Συμμετοχή σε Ψυχαγωγικές Δραστηριότητες, Κοινωνική Στήριξη, Ανθρώπινα Δικαιώματα

Individuals with Special Needs, Social Inclusion, Disability, Social Policies, Participation in Entertaining Activities, Social Support, Human Rights

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΜΕΑ: Ορισμός – Χαρακτηριστικά

2.1 Αναπηρία: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.2 Αναπηρία – Μορφές

2.3 Κοινωνική Αντιμετώπιση των Ατόμων με Αναπηρία

2.4 Αναπηρία: Προσέγγιση από τον Τομέα της Κοινωνικής Ψυχολογίας

2.5 Αναπηρία και Οικογενειακές Σχέσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Κοινωνική Ενσωμάτωση – Καθορισμός Εννοιολογικού Πλαισίου και Προϋποθέσεις

3.1 Κοινωνική Ενσωμάτωση και Ένταξη: Διαφορές και Αλληλοσυμπληρωματικότητα

3.2 Κοινωνική Ενσωμάτωση: Εννοιολογική Προσέγγιση Μέσα Από Ευρωπαϊκούς και Παγκόσμιους Θεσμούς

3.3 Όροι και Προϋποθέσεις Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρία Σύμφωνα με την Αναφορά του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 2014

3.4 Ένταξη και Ενσωμάτωση στο Εκπαιδευτικό Σύστημα για Παιδιά με Αναπηρία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η Συμμετοχή των Παιδιών ΜΕΑ σε Ψυχαγωγικές Δραστηριότητες – Συνέπειες και Παράγοντες που Εμποδίζουν τη Διαδικασία Άσκησης Ψυχαγωγικών Δραστηριοτήτων

4.1 Η Συμμετοχή και η Σημασία της για τα Παιδιά ΜΕΑ

4.2 Συμμετοχή των Παιδιών ΜΕΑ σε Ψυχαγωγικές Δραστηριότητες – Αρνητικό Ισοζύγιο σε Σχέση με τα Υπόλοιπα Παιδιά

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Θεωρητική Ανασκόπηση του Θεσμού των ΚΔΑΠ ως προς τη Λειτουργική τους Σκοπιμότητα με τη Μορφή Κοινωνικής Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Μορφής

5.1 ΚΔΑΠ : Ορισμός και Σκοπιμότητα

5.2 Ιστορικό Πλαίσιο

5.3 Κανόνες Χωροταξικής Υπόσταση

5.4 Διαχείριση των ΚΔΑΠ

5.5 Προσφερόμενες Υπηρεσίες Εκπαιδευτικού Χαρακτήρα και Δημιουργικής Απασχόλησης των ΚΔΑΠ

5.5 Σκοπός Λειτουργίας των ΚΔΑΠ

5.7 Η Σημασία των ΚΔΑΠ σε Σχέση με την Προσχολική Ηλικία

5.8 Σχέση Οικογένειας-ΚΔΑΠ: Όροι και Προϋποθέσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΚΔΑΠ-ΜΕΑ: Βιβλιογραφική Επισκόπηση Στόχων και Λειτουργιών

6.1 ΚΔΑΠ-ΜΕΑ: Ένα Κοινωνικό Μοντέλο Στήριξης

6.2 Δομή-Μορφολογία των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ

6.3 Γενικοί Στόχοι

6.4 Παρεχόμενες Υπηρεσίες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Διοικητική και Οργανωτική Μορφολογία των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ

7.1 Οργάνωση – Διοίκηση

7.2 Παρεχόμενες Υπηρεσίες και Δραστηριότητες

7.2.1 Εγγραφή

7.2.2 Ωράριο Λειτουργίας

7.2.3 Προσωπικό

7.2.4 Έργο Υπεύθυνου

7.2.5 Φυσιοθεραπευτής

7.2.6 Κοινωνικός Λειτουργός

7.2.7 Φυσιοθεραπευτή

7.2.8 Εργοθεραπευτή

7.2.9 Κοινωνικούς Φροντιστές

7.2.10 Εκπαιδευτές Τεχνικός

7.2.11 Οδηγός

7.2.12 Βοηθητικό Προσωπικό

7.2.13 Τήρηση Βιβλίων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Η Ιδεολογική και Πολιτισμική Σημασία των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ

8.1 ΚΔΑΠ-ΜΕΑ: Πρόγραμμα Δημιουργικής Απασχόλησης Εκτός Σχολικού Πλαισίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Παράγοντες που Επηρεάζουν Αρνητικά τη Λειτουργία των ΚΔΑΠ-μΕΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Η Λειτουργία των ΚΔΑΠ-μΕΑ στο Εξωτερικό ως Πρόταση Ενισχυτικού Πλαισίου Κοινωνικής Ενσωμάτωσης

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κοινωνική πολιτική αποτελεί μια σειρά εφαρμογών πολυδιάστατου πλαισίου με στόχο την ενίσχυση της μέριμνας υπέρ των πολιτών όλων των ηλικιών και κυρίως αυτών των ευπαθών ομάδων. Είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις οικονομικές επιστήμες, την ιατρική, την κοινωνιολογία και αποσκοπεί στην εφαρμογή πρακτικών που θα ανταποκριθούν στις κοινωνικές ανάγκες και τα κοινωνικά προβλήματα του κάθε πολίτη.

Το οποιοδήποτε εφαρμοζόμενο σχήμα κοινωνικής πολιτικής προκύπτει μέσα από μια σειρά κοινωνικών προβληματισμών, συζητήσεων και μελετών κοινωνικών και επιστημονικών θεωριών με στόχο την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση οποιασδήποτε κοινωνικής κατάστασης η οποία καθυστερεί την εξέλιξη μιας κοινότητας, επιβαρύνει την ψυχική και σωματική υγεία συγκεκριμένων ευπαθών ομάδων, προκαλεί περιθωριοποίηση αυτών και αποτρέπει τη δυνατότητα συνεισφοράς τους στην ευημερία του γενικού κοινωνικού συνόλου και στην ανάπτυξη της δυνατότητας αυτοφροντίδας, αυτονομίας και αυτοδυναμίας τους προκαλώντας με αυτόν τον τρόπο το φαινόμενο της κοινωνικής ανισότητας.

Τα κύρια ζητήματα της κοινωνικής πολιτικής μελετήθηκαν για πρώτη φορά με αφορμή τη διάρθρωση του πλαισίου υπεράσπισης και διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων την περίοδο της Γαλλικής Επανάστασης, όταν η περιρρέουσα ιδεολογία προάσπιζε την επικράτηση των αρχών της ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Όμως, η εποχή εκείνη δεν αποδείχτηκε ενδεικτική για τη θεμελίωση του πλαισίου εφαρμογής ενεργειών κοινωνικής πολιτικής καθότι η συγκεκριμένη περίοδος είχε ως κύριο στόχο την πολιτική μετάβαση και όχι την αντιμετώπιση των κοινωνικών αναγκών. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για τα επόμενα χρόνια μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα καθότι μετά την πολιτική μετάβαση είχε προκύψει το θέμα της Βιομηχανικής Επανάστασης, η προσαρμογή των τότε εξελιγμένων κρατών σε αυτή και στην ανάγκη για μαζική παραγωγή και ανταπόκριση στην κατάσταση του ευρύ καταναλωτισμού που είχε προκύψει. Από τα τέλη του 19ου αιώνα και με εντονότερη δραστηριοποίηση στις αρχές του 20ου αιώνα, κάνουν την εμφάνισή τους οι πρώτες δραστηριότητες κοινωνικής πολιτικής με τη μορφή της κοινωνικής ασφάλισης και της κοινωνικής μέριμνας για την κάλυψη εργατικών ατυχημάτων και οικονομικών αναγκών των ηλικιωμένων (συνταξιοδότηση). Η μεγαλύτερη ανάπτυξη του πλαισίου εφαρμογών κοινωνικής πολιτικής επέρχεται μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Μετά τη δεκαετία του 1950, πολλές ανεπτυγμένες χώρες έχουν πλέον αντιληφθεί ότι οι κοινωνικές ανάγκες προκύπτουν από μια σειρά παραγόντων οι οποίοι είναι είτε απρόβλεπτοι είτε προβλέψιμοι και προέρχονται από την εξέλιξη της κοινωνίας και εάν δεν αντιμετωπιστούν, δεν υφίσταται φυσιολογική λειτουργία ενός κοινωνικού συνόλου.

Στη σημερινή εποχή, η κοινωνική πολιτική ως δραστηριοποίηση για την ευημερία του κοινωνικού συνόλου προσεγγίζεται από τις παρακάτω οπτικές: 1) Τη χρήση της ως τρόπο επίτευξης κοινωνικής ευημερίας 2) Την αξιοποίησή της με στόχο τη μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών 3) Τη χρήση τους με στόχο την ανάπτυξη της κοινωνίας σε επίπεδο μέριμνας και στήριξης ευπαθών ομάδων 4) Τη διαμόρφωση ενός κράτους δικαίου με κοινωνική ευαισθησία 5) Τη βελτίωση των σχέσεων πολίτη-κράτους μέσα από ένα πλαίσιο στήριξης του πρώτου αναφερόμενο σε όλες τις ηλικιακές και κοινωνικές ομάδες.

Στη σημερινή εποχή, σε εθνικό επίπεδο λειτουργεί ο θεσμός του Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Το πεδίο δράσης του περιλαμβάνει δράσεις οι οποίες προκύπτουν εκ των κοινωνικών και εκπαιδευτικών αναγκών που προέκυψαν από την αλλαγή της δομής των δήμων και των αναγκών που προέκυψαν λόγω οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα ή οικογενειών με άτομα ομάδας ΑΜΕΑ. Οι δράσεις αυτές προσβλέπουν στην ενίσχυση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των πολιτών που χρήζουν ανάγκης αυτών και στην ενεργή ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο.

Μία από τις δράσεις αυτές είναι αυτή των ΚΔΑΠ, των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης, ένας κοινοτικός θεσμός ο οποίος έχει να προσφέρει πολλά στη δημιουργική απασχόληση παιδιών έως 12 ετών. Η δράση αυτή ξεκίνησε αρχικά με γνώμονα τα παιδιά με ομαλή σωματική και νοητική εξέλιξη. Πλέον όμως τείνει ο θεσμός αυτός να εδραιωθεί και στα παιδιά κατηγορίας ΑΜΕΑ.

Στόχος της συγκεκριμένης εργασίας είναι να αναλύσει την αναγκαιότητα λειτουργίας των ΚΔΑΠ για τα Παιδιά με Ειδικές Ανάγκες όσον αφορά την πνευματική τους εξέλιξη, τη ενίσχυση των δεξιοτήτων τους και της ψυχολογικής τους υπόστασης και τη δραστηριοποίησή τους σε ένα περιβάλλον που τα καθιστά ισότιμα με τα υπόλοιπα παιδιά. Στην παρούσα εργασία θα γίνει ανάλυση του θεσμού των ΚΔΑΠ. Έπειτα, ακολουθεί περιγραφή του πλαισίου καθορισμού των παιδιών κατηγορίας ΑΜΕΑ. Τέλος θα γίνει εκτενής αναφορά στη λειτουργία των ΚΔΑΠ αναφορικά προς τα Παιδιά με Ειδικές Ανάγκες και στη σημασία λειτουργίας τους καθώς και στη συμβολή τους στην εκπαίδευση και πνευματική ανάπτυξη της συγκεκριμένης ομάδας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΜΕΑ: Ορισμός – Χαρακτηριστικά

2.1 Αναπηρία: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Ως αναπηρία, μπορεί να οριστεί *"οποιαδήποτε χρόνια βλάβη ή ελλειπτικότητα η οποία επέρχεται στις σωματικές, ψυχικές, πνευματικές λειτουργίες του ανθρώπινου οργανισμού, με αποτέλεσμα να εμποδίζει το άτομο να εργάζεται, να αυτοεξυπηρετείται ή να επικοινωνεί με το περιβάλλον του"* (Παπαγεωργίου, 2016). Δεδομένων τούτων, ένα άτομο το οποίο φέρει τα ως άνω αναφερθέντα χαρακτηριστικά, δεν μπορεί να ανταπεξέλθει, εξίσου με τα υπόλοιπα άτομα, επαρκώς σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων ενός κοινωνικού συνόλου.

Ο ορισμός της έννοιας "αναπηρία" δεν περιορίζεται ωστόσο στον παραπάνω χαρακτηρισμό. Έχουν διατυπωθεί αρκετοί ορισμοί οι οποίοι δεν αποκλίνουν από την κεντρική έννοια της λέξης "αναπηρία". Το σίγουρο είναι ότι, σύμφωνα με το ευρύ πεδίο περιγραφικών διατυπώσεων, η αναπηρία είναι πράγματι μία κατάσταση η οποία προσδιορίζεται σύμφωνα με τους παρακάτω προσδιορισμούς:

- Έλλειψη ικανότητας ή χαμηλό επίπεδο αυτής, αναφορικά προς άσκηση μίας ή περισσότερων δραστηριοτήτων.
- Διαταραχή σωματικών ή πνευματικών λειτουργιών λόγω έμφυτης ή επίκτητης βλάβης της στον τομέα της σωματικής ή πνευματικής και ψυχικής υγείας.
- Σωματική ή πνευματική/εγκεφαλική βλάβη η οποία επηρεάζει πρακτικά τη ζωή ενός ατόμου όσον αφορά την ικανότητά του να κινηθεί κινητικότητα του και το επίπεδο αντίληψης.
- Διαταραχή σωματική και πνευματική η οποία χαρακτηρίζει εμφανώς την καθημερινή ζωή και την περιορισμένη ικανότητα δραστηριοποίησης του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο και το καθιστά κοινωνικό φαινόμενο αρνητικής ύπαρξης περιορισμένης μεν συχνότητας λόγω ποσοστού συμβάντων, αξιοσημείωτο δε για την ανάληψη κοινωνικής ευθύνης με στόχο την ορθή αντιμετώπιση του για την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού των ατόμων αυτών . (Μπαμπινιώτης, 1998, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1981, Ζώνιου, 2011, Παπαγεωργίου, 2016)

Από τα παραπάνω δεδομένα περιγραφικά στοιχεία, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι τα άτομα με

αναπηρία φέρουν μερικά διαφορετικά σωματικά και πνευματικά χαρακτηριστικά τα οποία είναι εμφανή κατά την αλληλεπίδρασή τους με άλλα άτομα ενός κοινωνικού συνόλου.

2.2 Αναπηρία – Μορφές

Η αναπηρία μπορεί να διακριθεί σε δύο μορφές:

Σωματική Αναπηρία: Η σωματική αναπηρία χαρακτηρίζεται από διαταραχές που διακρίνουν την υγεία ενός ατόμου όσον αφορά το σύστημα των αισθήσεων, το μυοσκελετικό σύστημα, τη λειτουργία των ζωτικών οργάνων. Συγκεκριμένα παρατίθενται οι παρακάτω περιπτώσεις:

- Τύφλωση, περιορισμένη όραση.
- Μερική ή ολική απώλεια ακοής (κώφωση).
- Μορφές ανεπάρκειας οι οποίες χαρακτηρίζονται ως χρόνιες παθήσεις (νεφρική ανεπάρκεια, καρδιακή ανεπάρκεια).
- Χρόνια διαταραχή αρθρώσεων.
- Τετραπληγία, δηλαδή παράλυση των άνω και κάτω άκρων του σώματος.
- Παραπληγία, η οποία ορίζεται ως παράλυση των κάτω άκρων ή παράλυση από τη μέση του σώματος και κάτω.
- Ημιπληγία, μορφή αναπηρίας η οποία χαρακτηρίζεται από: α) αδυναμία κίνησης των άκρων, β) παράλυση συγκεκριμένων μυών, γ) αδυναμία μυών στη μία πλευρά του σώματος, δ) αδυναμία αντίληψης ερεθισμάτων του περιβάλλοντος.

Πνευματική και Ψυχική Αναπηρία: Η συγκεκριμένη μορφή αναπηρίας διακρίνεται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Συναισθηματικές διαταραχές.
- Δυσκολία ένταξης και προσαρμογής στις προκαθορισμένες προϋποθέσεις συμβίωσης των μελών ενός κοινωνικού συνόλου.
- Έντονες ψυχικές εξάρσεις (σχιζοφρένεια, επιληψία).
- Ήπια νοητική υστέρηση η οποία χαρακτηρίζει τα άτομα που μπορούν να ενταχθούν και να προσαρμοστούν σε ένα κοινωνικό σύνολο και να εξελιχθούν επαγγελματικά αλλά πιθανόν να χρήζουν στήριξης και βοήθειας.
- Μέτριου βαθμού νοητική υστέρηση η οποία χαρακτηρίζει άτομα με σχετικά περιορισμένη ανάπτυξη των αισθήσεων και της αντίληψης τους ή μερική βλάβη του ΚΝΣ (Κεντρικό Νευρικό Σύστημα), γεγονός το οποίο επηρεάζει αρνητικά την ικανότητα κινητικότητάς τους και την απόδοση των αισθήσεων και της ομιλίας.

- Σοβαρή νοητική υστέρηση κατά την οποία υφίσταται σοβαρά περιορισμένη σωματική και κινητική ανάπτυξη σε ποσοστό άνω του 60% η οποία εκφέρεται με απώλεια όρασης, ψυχικές διαταραχές, εγκεφαλική παράλυση, περιορισμένη άρθρωση.
- Βαριά νοητική υστέρηση η οποία συνεπάγεται σοβαρά προβλήματα σε επίπεδο γνωστικού βαθμού και κινησιακό καθότι η νοητική ηλικία του συγκεκριμένου ατόμου περιορίζεται σε αυτήν που χαρακτηρίζει ένα παιδί ηλικίας λίγο παραπάνω της βρεφικής, γεγονός το οποίο τονίζει την ανάγκη των συγκεκριμένων πασχόντων ατόμων για φροντίδα ώστε να μάθουν να αυτοφροντίζονται αναφορικά προς τις βασικές τους ανάγκες. (Παπαγεωργίου, 2016, Κανατά, 2005, Μπελάκη & Οικονομίδου, 2016)

2.3 Κοινωνική Αντιμετώπιση των Ατόμων με Αναπηρία

Η κοινωνική αντιμετώπιση των ατόμων που χαρακτηρίζονται με κάποια μορφή αναπηρίας, αφενός μεν καθορίζει τη θέση τους και το βιοτικό τους επίπεδο σε ένα κοινωνικό σύνολο, αφετέρου δε είναι συνυφασμένη με το μορφωτικό και πολιτισμικό επίπεδο καθώς και την ιδεολογία του κοινωνικού τους περίγυρου. Στο πέρασμα των χρόνων και κατά την εξέλιξη της κοινωνικής ανάγκης για εξέλιξη των ανθρωπιστικών συμπεριφορών, διακρίνεται αρχικά από μια αρνητική αντιμετώπιση των ατόμων με αναπηρία η οποία χαρακτηριζόταν από τις εξής αντιλήψεις:

- Τα άτομα με αναπηρία είναι άτομα άρρωστα επομένως αδυνατούν να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο άρα δεν μπορούν να λάβουν μόρφωση όμοια με αυτή των "φυσιολογικών ατόμων" και να συμμετέχουν σε διάφορες κοινωνικές δραστηριότητες.
- Τα άτομα με αναπηρία, αναγκαστικά, ζουν στο περιθώριο λόγω της κατάστασης τους η οποία δεν μπορεί να τους εξισώσει με τα υπόλοιπα άτομα ενός κοινωνικού συνόλου.
- Τα άτομα με αναπηρία είναι δεδομένο ότι στερούνται ικανότητας αυτοφροντίδας επομένως κρίνεται απαραίτητος ο εγκλεισμός τους σε ιδρύματα.

Στη σημερινή εποχή οι τρεις αυτές αντιλήψεις θεωρούνται άκρως λανθασμένες. Το σύγχρονο

κοινωνικό μοντέλο θεωρεί την αναπηρία κοινωνικό φαινόμενο το οποίο αποτελεί ένα από τα κύρια προβλήματα της κοινωνίας και διέπεται από την αντίληψη ότι η περιθωριοποίηση των ατόμων με αναπηρία αποτελεί στίγμα μιας κοινωνίας η οποία δεν έχει αναλάβει την ευθύνη να στηρίξει τα άτομα αυτά.

Η σύγχρονη κοινωνία πιστεύει στην αρχή της ισότητας αναφορικά προς όλες τις κοινωνικές και επαγγελματικές δραστηριότητες και θεωρεί πλέον την αναπηρία όχι αρρώστια αλλά μια φυσική κατάσταση που χαρακτηρίζει μια μειονότητα ενός κοινωνικού συνόλου η οποία μέσα από κατάλληλα πλαίσια ιατρικών και κοινωνικών εφαρμογών και πλαίσια ψυχοκοινωνικής υποστήριξης μπορεί όχι μόνο να αντιμετωπιστεί αλλά και να καταστήσει τα άτομα αυτά ενεργά μέλη της κοινωνίας. Τα δικαιώματα ατόμων με αναπηρία, από τις αρχές του 21ου αιώνα, κατοχυρώνονται νομικά ειδικά στον τομέα της παιδείας, της πρόσβασης στην εκπαίδευση και στον τομέα της επαγγελματικής αποκατάστασης. Υπάρχουν βέβαια περιθώρια βελτίωσης του καθεστώτος νομικής προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων αυτών καθώς και η ανάγκη διεύρυνσης της ενημέρωσης των πολιτών πάνω στις ανάγκες αυτών των ατόμων και βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και πρόσβασης σε δραστηριότητες της καθημερινότητας (Παπαγεωργίου, 2016).

2.4 Αναπηρία: Προσέγγιση από τον Τομέα της Κοινωνικής Ψυχολογίας

Τα άτομα με αναπηρία αποτελούν ένα μικρό αλλά σημαντικό ποσοστό μιας κοινωνίας. Ένα άτομο με αναπηρία είναι αλήθεια ότι δεν μπορεί να αποδώσει σε ορισμένες δραστηριότητες ή να αντιδράσει κατάλληλα ή επαρκώς σε ορισμένα ερεθίσματα. Αλήθεια είναι επίσης ότι τα άτομα τα οποία χαρακτηρίζονται "φυσιολογικά" ή "χωρίς αναπηρία", εξίσου δεν μπορούν να αποδώσουν τα προσδοκώμενα σε ορισμένες δραστηριότητες ή ερεθίσματα. Το θέμα είναι ότι τα συγκεκριμένα δεν χαρακτηρίζονται "ανάπηρα". Άρα σε μία κοινωνία, το θέμα που προκύπτει δεν είναι το ποιοι θα χαρακτηριστούν ως "άτομα με αναπηρία" αλλά το πώς θα βιώσουν αυτοί που φέρουν κάποια σωματική ή πνευματική διαταραχή το πρόβλημά τους ώστε να μην αναπτύξουν το συναίσθημα της χαμηλής αυτοεκτίμησης με αποτέλεσμα τον κοινωνικό αποκλεισμό, αντιθέτως να αναπτύξουν την αυτοπεποίθηση ότι μπορούν να συμβάλλουν στις κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές, επαγγελματικές δραστηριότητες μιας κοινωνίας με στόχο την ταυτόχρονη ευημερία της και την εξυπηρέτηση των ατομικών τους αναγκών.

Το άτομο με αναπηρία, από τη στιγμή που γεννιέται ζει μέσα σε δύο κόσμους. Ο πρώτος είναι η κατάσταση της κοινωνίας στις οποίας τους όρους και τις προϋποθέσεις πρέπει να προσαρμοστεί και ο δεύτερος αφορά την κατάσταση της προσωπικής του αναπηρίας την οποία καλείται να

αντιμετωπίσει και/ή να συμβιβαστεί μαζί της, εάν δεν μπορεί να επέλθει μερική αποκατάσταση, και βάσει αυτής της κατάστασης να παλέψει προκειμένου να γίνει ενεργό μέλος μιας κοινωνίας. Αυτό που του χρειάζεται είναι μια κοινωνία ενδυναμωμένη με μέσα στήριξης ώστε να αντιλαμβάνεται την αναπηρία του, να μην αποδοκιμάζει τις δυνατότητές του λόγω αυτής και να θεωρεί ότι η ζωή του έχει αξία. (Κανατά, 2005)

2.5 Αναπηρία και Οικογενειακές Σχέσεις

Οι οικογενειακές σχέσεις κατηγοριοποιούνται ως εξής: α) Σχέσεις ζευγαριού, β) Σχέσεις γονέων – παιδιών, γ) Σχέσεις μεταξύ αδερφών. Πρόκειται για τρεις μορφές οικογενειακών σχέσεων οι οποίες αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Η ύπαρξη ενός ατόμου με αναπηρία στην οικογένεια και στις περισσότερες περιπτώσεις ενός παιδιού με αναπηρία, επηρεάζει άμεσα τις σχέσεις αυτές καθώς και την καθημερινότητα των μελών και η αρμονική συνύπαρξη εξαρτάται από τις αξίες στις οποίες δίνεται προσοχή. Η θετική αλληλεπίδραση του ανάπηρου μέλους μιας οικογένειας με τα υπόλοιπα μέλη εξαρτάται από:

- Την προσωπικότητα του μέλους με αναπηρία.
- Την προσωπικότητα των υπόλοιπων μελών της οικογένειας.
- Τη συναισθηματική σχέση που υφίσταται μεταξύ των μελών της οικογένειας.
- Τον αριθμό των μελών της οικογένειας.
- Τις ευθύνες του κάθε μέλους.
- Την επίδραση του μέλους με αναπηρία στις οικογενειακές ευθύνες.
- Τις ανάγκες φροντίδας του μέλους με αναπηρία.

Η αλήθεια είναι ότι η ύπαρξη ατόμου με αναπηρία σε μία οικογένεια επιβάλλει νέους ρόλους και ευθύνες, επηρεάζει άμεσα τη συναισθηματική κατάσταση των γονέων και των υπόλοιπων τέκνων και σε πολλές περιπτώσεις επιφέρει κόπωση στους γονείς αναφορικά προς τη φροντίδα του η οποία απαιτεί επιπλέον πρακτικές. Οι διαπροσωπικές οικογενειακές σχέσεις χαρακτηρίζονται από μια πολύ ευαίσθητη ισορροπία η οποία μπορεί εύκολα να διαταραχθεί λόγω:

- Φόρτου οικογενειακών ευθυνών σε καθημερινή βάση.
- Φόρτου εργασίας η οποία είναι απαραίτητα για την επιβίωση της οικογένειας.
- Δισδιάστατων υποχρεώσεων και ευθυνών των γονέων απέναντι στο παιδί με αναπηρία και τα υπόλοιπα αδέρφια του οι οποίες πρέπει να εκτελούνται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην αισθάνεται ότι παραμελείται ούτε το άτομο με αναπηρία ούτε τα αδέρφια του.

- Περιστασιακής διατάραξης των σχέσεων του ζευγαριού το οποίο πλήττεται πολλές φορές ψυχολογικά, στερείται ελεύθερου χρόνου και εκφέρει λανθασμένη ενδοοικογενειακή επικοινωνία (Κανατά, 2005).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Κοινωνική Ενσωμάτωση – Καθορισμός Εννοιολογικού Πλαισίου και Προϋποθέσεις

"Inclusion is a community. No one becomes included by receiving handouts, even if these are given by public bodies and with public resources. No one becomes included by being treated by a program in which there are no more than a number or a statistic. Inclusion is a connection to the network of community development, it is to become more than a speck of dust, to have a forename and surname, with one's distinctive features, skills and abilities, able to receive and give stimulus, to imitate and be imitated, to participate in a process of changing one's own life and collective life."

(Busatto, 2007)

Ενσωμάτωση είναι μία Κοινωνία. Κανένας δεν περιλαμβάνεται σε αυτήν λαμβάνοντας ενημερωτικό έντυπο υλικό ακόμη και αν αυτό διατίθεται από δημόσιες υπηρεσίες και χρηματοδοτείται από κρατικούς πόρους. Κανείς δεν ενσωματώνεται σε μια κοινωνία λαμβάνοντας συμμετοχή σε ένα ειδικό πρόγραμμα στο οποίο δεν αποτελεί παρά έναν αριθμό ή ένα ποσοστό ενός συγκεκριμένου συνόλου. Η Ενσωμάτωση είναι ο συνδετικός κρίκος με τη διαδικασία της κοινωνικής ανάπτυξης, είναι κάτι πολύ παραπάνω από το να αποτελεί κανείς ένα κόκκο στη σκόνη, είναι το να χαρακτηρίζεται ο καθένας με όνομα και επώνυμο, να φέρει διακριτά χαρακτηριστικά, να προβάλλει τις ικανότητές του, να είναι ικανός να λαμβάνει και να μεταδίδει ερεθίσματα, να μιμείται και να τον μιμούνται, να συμμετέχει στη διαδικασία βελτίωσης της ζωής του αλλά και αυτής του συλλογικού κοινωνικού συνόλου"

(Busatto, 2007)

3.1 Κοινωνική Ενσωμάτωση: Εννοιολογική Προσέγγιση Μέσα Από Ευρωπαϊκούς και Παγκόσμιους Θεσμούς

Η Κοινωνική Ενσωμάτωση, ως όρος, έχει διατυπωθεί εννοιολογικά από την Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank) ως:

"Η διαδικασία βελτίωσης των όρων και των συνθηκών συμμετοχής του ατόμου και συγκεκριμένων ομάδων στα κοινωνικά δρώμενα"

Παράλληλα διατυπώνεται μια πιο εμπειρισταωμένη η οποία ορίζει την Κοινωνική Ενσωμάτωση ως

τη διαδικασία βελτίωσης της ικανότητας, των ευκαιριών και του πλαισίου αξιοπρέπειας του κάθε ατόμου, κυρίως εκείνων των ατόμων που πλήττονται από συγκεκριμένες καταστάσεις οι οποίες συνδέονται με την προσωπική τους ταυτότητα, ώστε τα άτομα αυτά να συμμετέχουν σε όλες τις δραστηριότητες ενός κοινωνικού συνόλου. Η αναφορά στη Συνθήκη Διεθνούς Συνεργασίας όπως αυτή υπογράφηκε στην Ελβετία με ισχύ 2017-2020, έθετε ιδιαίτερη προσοχή στο πλαίσιο της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης, αναφερόμενη ιδιαιτέρως στη βελτίωση των συνθηκών της κοινωνικής συμμετοχής, διευκρινίζοντας ότι υπάρχουν κοινωνικές ομάδες οι οποίες υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό λόγω αναπηρίας, φύλου και εθνικής ταυτότητας. (Social Inclusion, <https://www.shareweb.ch>)

Σύμφωνα με τη Σύνοδο Κορυφής που διεξήχθη στο Ελσίνκι το 1995 και το 2008, διατυπώθηκε ο χαρακτηρισμός της κοινωνίας που φέρει την ικανότητα της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης κατά τρόπο λειτουργικό και εξισωτικό όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Συγκεκριμένα καταγράφηκε στα πρακτικά ότι:

" Η κοινωνία που διέπεται από το χαρακτηριστικό της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης είναι εκείνη η οποία αποτελεί μια κοινωνία για όλους στην οποία κάθε άτομο με δικαιώματα και ευθύνες έχει έναν ενεργό ρόλο σε αυτήν. Μία τέτοια κοινωνία πρέπει να βασίζεται στο σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και προς τις βασικές αρχές της ελευθερίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της νομοθετικής εξουσίας, της δημοκρατικής συμμετοχής σε όλες τις κοινωνικές δραστηριότητες, της πολιτισμικής και θρησκευτικής διαφορετικότητας και προς τις βασικές ανάγκες των ευάλωτων και μειονεκτικών ομάδων. Προάγεται δε από μια κοινωνική πολιτική η οποία έχει θέσει ως στόχο την εξάλειψη των ανισοτήτων και τη δημιουργία ευέλικτου κοινωνικού πλαισίου αποδοχής όλων των ατόμων."

Επομένως, σε μία κοινωνία που ασπάζεται την αξία της κοινωνικής ενσωμάτωσης, είναι αποδεκτή η διαφορετικότητα μεταξύ των πολιτών – μελών της και υιοθετείται η κοινωνική δέσμευση περί προστασίας των δικαιωμάτων τους στην υγεία, την παιδεία, την επαγγελματική στήριξη και τη συμμετοχή σε όλες τις κοινωνικές δραστηριότητες. Με αυτόν τον τρόπο μια τέτοια κοινωνία είναι έτοιμη να δημιουργήσει ένα κλίμα σταθερότητας και ετοιμότητας όσον αφορά την προστασία των βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου αλλά και όσων υπάρχει περίπτωση να προκύψουν στο μέλλον ανάλογα με τους παράγοντες εκείνους και τις καταστάσεις που θα προκύψουν και θα επηρεάσουν την εύρυθμη λειτουργία της. Επιπλέον, η αντίληψη της κοινωνικής ενσωμάτωσης περιβάλλει ένα κοινωνικό σύνολο με την ιδεολογία ότι όλοι οι άνθρωποι είναι γεννημένοι ελεύθεροι ισότιμοι, με αξιοπρέπεια και κοινά κοινωνικά δικαιώματα. Όλοι οι άνθρωποι είναι προικισμένοι με συνείδηση και γνώση των πράξεών τους και πρέπει να συμπεριφέρονται με αίσθημα αδελφοσύνης. Για αυτό το λόγο επιβάλλεται η θεσμοθέτηση ενός νομικά κατοχυρωμένου, ρυθμιστικού πλαισίου κοινωνικής

ενσωμάτωσης το οποίο από όλες τις προοπτικές εφαρμογής του θα εξασφαλίζει σε όλα τα άτομα – μέλη μιας κοινωνίας ίση πρόσβαση στη βασική εκπαίδευση, τις δημόσιες υπηρεσίες, τους δημόσιους χώρους και τις κτιριακές υποδομές και παράλληλα θα παρέχει ενημέρωση όσον αφορά τη διαφορετικότητα των μειονεκτικών ομάδων. Όμως, για τη δημιουργία ενός τέτοιου ρυθμιστικού πλαισίου, είναι απαραίτητο όλα τα μέλη μιας κοινωνίας να νιώθουν ότι μπορούν και έχουν όλη τη στήριξη και τα κίνητρα να επιτελέσουν ενεργό ρόλο στην κοινωνική και οικονομική δραστηριοποίηση μιας κοινωνίας τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Συγκεκριμένα η κοινωνική ενσωμάτωση πρέπει να είναι άμεσα συνδεδεμένη με:

- Την άμεση πρόσβαση σε όλες τις δημόσιες δομές και εγκαταστάσεις.
- Την ίση πρόσβαση στην ενημέρωση όπως αυτή εκφέρεται από τα δημόσια μέσα.
- Την ισότητα στην κατανομή του κοινωνικού πλούτου και της κοινωνικής μέριμνας.
- Την εκπαίδευση.
- Την ίση συμμετοχή στη διεκδίκηση ηγετικών θέσεων στον τομέα εργασίας, κοινωνικών, πολιτισμικών και πολιτικών δραστηριοτήτων.
- Την ίση πρόσβαση στη διαμόρφωση ενός καλύτερου κοινωνικού πλαισίου όσον αφορά τα κοινωνικά δικαιώματα και τη διεύρυνση αυτών.(UN Department of Economic and Social Affairs (DESA), 2009)

3.2 Κοινωνική Ενσωμάτωση και Ένταξη: Διαφορές και Αλληλοσυμπλωματικότητα

Ετυμολογικά και κοινωνιολογικά η κοινωνική ενσωμάτωση νοείται ως η τοποθέτηση ενός αντικειμένου σε ένα σύνολο ώστε να αποτελέσει *αναπόσπαστο τμήμα* αυτού, να χάσει την αυτοτέλειά του ως ξεχωριστή οντότητα και να μην ξεχωρίζει αναφορικά προς τη γενική οντότητα του συνόλου.

Όσον αφορά την κοινωνική ενσωμάτωση του ατόμου, τα χαρακτηριστικά που το κάνουν να ξεχωρίζει εξαφανίζονται καθώς αφομοιώνονται από τα χαρακτηριστικά του ευρύτερου συνόλου στο οποίο εντάσσεται για την ομοιοστατική λειτουργία του. Κατά τη διαδικασία της ενσωμάτωσης, το άτομο αλληλεπιδρά με τα υπόλοιπα άτομα του συνόλου, ακολουθεί η εξομοίωσή του με αυτά και καταλήγει ενεργό μέλος με τα πάγια χαρακτηριστικά της κοινότητας στην οποία έχει γίνει δεκτό. Η ενσωμάτωση λοιπόν επιβάλλει την υπεροχή του συνόλου και στην περίπτωση των ΑΜΕΑ, μιλάμε για υπεροχή των "φυσιολογικών" ατόμων.

Αντίθετα, ο όρος ένταξη δεν συνδέεται με την πλήρη αφομοίωση. Φέρει την έννοια της τοποθέτησης του ατόμου σε ένα σύνολο χωρίς να χάνει τα χαρακτηριστικά που καθορίζουν την αυτοτέλειά του. Η ένταξη προϋποθέτει την ετοιμότητα ενός συνόλου να δεχτεί ένα άτομο που φέρει

χαρακτηριστικά διαφορετικά από αυτά των υπόλοιπων μελών. Κατά τη διαδικασία της ένταξης, το άτομο αλληλεπιδρά με τα υπόλοιπα μέλη του συνόλου χωρίς όμως να χάνει τα χαρακτηριστικά εκείνα που καθορίζουν την προσωπικότητά του και το καθιστούν μοναδικό.

Βέβαια στην περίπτωση των ΑΜΕΑ, δεν μπορούμε να μιλάμε για απόλυτη εξομοίωση τους με τα υπόλοιπα μέλη ενός κοινωνικού συνόλου καθότι δεν είναι δυνατόν να εξαλειφθούν εκείνες οι σωματικές και πνευματικές διαφορές που τα κάνουν να ξεχωρίζουν σε μειονεκτικό πλαίσιο. Στην περίπτωση των ατόμων αυτών η διαδικασία της ενσωμάτωσης παίρνει άλλη μορφή

Στη συγκεκριμένη περίπτωση η ενσωμάτωση, προϋποθέτει την ένταξη και σημαίνει συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία και στις πολιτισμικές δραστηριότητες του κοινωνικού συνόλου με απώτερο σκοπό να μπορέσουν στο βαθμό των δυνατοτήτων τους να αποκτήσουν μια κοινωνική και οικονομική αυτοδυναμία. Με την κοινωνική ενσωμάτωση, κάθε άτομο που ζει και δραστηριοποιείται σε μια ομάδα, επηρεάζει και επηρεάζεται από αυτήν με τις διαδικασίες της αλληλεπίδρασης και βιώνει τον εαυτό του παράλληλα με τα άλλα μέλη της ομάδας. Δεν πρόκειται επομένως για προσαρμογή και αφομοίωση του ατόμου από το σύνολο αλλά για διαδικασίες κοινωνικοποίησης μέσω της αλληλεπίδρασης.

Η ένταξη και η ενσωμάτωση είναι διαδικασίες οι οποίες περιλαμβάνουν την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση, τη επαγγελματική αποκατάσταση και σε όλες τις κοινωνικές δραστηριότητες ανεξαρτήτως από τις ατομικές διαφορές και δυσκολίες τους (Σισκού, 2017)

3.3 Όροι και Προϋποθέσεις Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρία Σύμφωνα με την Αναφορά του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 2014

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2014), τα άτομα με αναπηρία είναι άκρως ισότιμοι πολίτες οι οποίοι απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με τα υπόλοιπα άτομα ενός κοινωνικού συνόλου, φέρουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία και ο συγκεκριμένος κανόνας ισχύει για τα παιδιά και τους νέους με αναπηρία. Επομένως, οι μεθοδεύσεις για την καλύτερη διαβίωση του παιδιού πρέπει να ξεπερνούν οποιαδήποτε σκέψη ή απόφαση που αφορά τα παιδιά.

Η θεμελίωση κοινωνιών που χαρακτηρίζονται από ενσωμάτωση και συμμετοχή με σεβασμό προς τις νομοθετικές διατάξεις όπως αυτές έχουν επικυρωθεί από τα θεσμικά όργανα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, κρίνεται απαραίτητη η προτεραιότητα προς τους νέους καθότι αυτοί είναι οι μελλοντικοί ενήλικες. Τα παιδιά και οι νέοι με ή χωρίς αναπηρία αποτελούν το μέλλον μιας κοινωνίας. Πρέπει λοιπόν να τους δίνεται η δυνατότητα να μεγαλώνουν μαζί στην κοινωνία. Τα παιδιά που δεν χαρακτηρίζονται από κάποια μορφή αναπηρίας πρέπει σταδιακά να επιμορφώνονται ως προς την κατάσταση της διαφορετικότητας, να ζουν με αυτήν και να τη σέβονται. Με αυτόν τον

τρόπο, θα κατορθώσουν να συγκροτήσουν και να εγγυηθούν την ασφάλεια και πρόοδο μιας κοινωνίας η οποία εκτιμά τη διαφορετικότητα.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2014), τονίζει επίσης ότι δυστυχώς ακόμη και στον 21ο αιώνα πολλά παιδιά και νέοι με αναπηρία στην Ευρώπη, εξακολουθούν να ζουν σε κοινωνίες οι οποίες χαρακτηρίζονται από συστήματα κοινωνικού αποκλεισμού. Ωστόσο, όλα τα παιδιά με αναπηρία, πρέπει να ζουν μαζί με την οικογένειά τους εκτός από συγκεκριμένες περιπτώσεις. Για να γίνει αυτό εφικτό, πρέπει να σεβόμαστε τις ανάγκες τους, να τα ακούμε όπως τα άτομα χωρίς κάποια μορφή αναπηρίας, να λαμβάνουμε σοβαρά τις επιθυμίες και τις ανάγκες τους και να προάγουμε την αυτοπεποίθησή τους ενώ παράλληλα είμαστε υποχρεωμένοι να στηρίζουμε την οικογένειά τους και να ενισχύουμε τη δυνατότητά της να διαχειριστεί σωστά τα παιδιά αυτά.

Η μετάβαση από την ιδρυματοποίηση σε μια ζωή με ενεργό ρόλο σε όλους τους κοινωνικούς τομείς επιβάλλει την ίδρυση και λειτουργία ειδικών υπηρεσιών παρέμβασης και αναβάθμισης της ποιότητας ζωής τους με κεντρικό πυρήνα δράσης την καθοδήγηση και τη συμβουλευτική στήριξη των παιδιών με αναπηρία και των οικογενειών τους. Κρίνεται επίσης απαραίτητη η θέσπιση υπηρεσιών με ανασταλτικό ρόλο οι οποίες θα φέρουν το καθήκον να ανακουφίζουν ψυχικά τους γονείς όποτε κρίνεται αυτό αναγκαίο. Επιπλέον οι γενικές υπηρεσίες που λειτουργούν σε κοινωνικό επίπεδο καθώς και σε επίπεδο υγείας και εκπαίδευσης, πρέπει να διευρύνουν τις δραστηριότητές τους και να βελτιώσουν το υλικότεχνικό τους επίπεδο ώστε να δέχονται παιδιά και νέους με αναπηρία και να τους προσφέρουν κάθε μορφής ενίσχυσης και στήριξης, ακόμη και σε οικονομικό πλαίσιο, ώστε να έχουν ενεργή συμμετοχή στην κοινωνία. Οι επαγγελματίες υγείας, κοινωνικής πρόνοιας και εκπαίδευσης είναι υποχρεωμένοι να φέρουν ειδική εκπαίδευση και γνώσεις επαγγελματικού προσανατολισμού ώστε να ενεργούν αποτελεσματικά στη διαδικασία απόδοσης ικανοτήτων κοινωνικής ενσωμάτωσης στα παιδιά και στους νέους με αναπηρία, ώστε τα άτομα αυτά να αποκτήσουν τις απαραίτητες ικανότητες, μεθόδους, πόρους και την ισχυρή θέληση να διασφαλίσουν την επιτυχημένη ένταξη και δραστηριοποίηση τους στο κοινωνικό σύνολο. (European council, 2014)

3.4 Ένταξη και Ενσωμάτωση στο Εκπαιδευτικό Σύστημα για Παιδιά με Αναπηρία

Η περίοδος που μεσολάβησε από το 1960 έως το 1980, συνέβαλε καθοριστικά στη σχολική ενσωμάτωση των παιδιών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Όσον αφορά τους όρους "ενσωμάτωση" και "ένταξη" μπορεί μεν να φαίνονται σχεδόν ταυτόσημοι, υπάρχει δε διαφορά μεταξύ τους εννοιολογικά καθότι η ενσωμάτωση είναι απόρροια της ένταξης. Ο όρος "ένταξη" δηλώνει την τοποθέτηση ενός ατόμου σε μια ομάδα με παγιωμένες δραστηριότητες (εκπαιδευτικές, κοινωνικές, οικονομικές). Ο όρος "ενσωμάτωση" αποτελεί την πλήρη αφομοίωση

του ατόμου από την ομάδα αυτή και την ταύτιση του με τις συνήθειες και τις δραστηριότητες της. Για μια πιο σαφή διευκρίνιση της διαφοράς μεταξύ των όρων "ένταξη" και "ενσωμάτωση" μπορούμε επίσης να ορίσουμε την ένταξη ως

"Την αποδοχή μιας θέσης μέσα σε μια λειτουργούσα ομάδα με τις δικές της φυσικές και κοινωνικές δυναμικές από ένα άτομο ή κατηγορία ατόμων που έχουν διαφορετικά κοινωνικά, βιολογικά, ψυχολογικά ή οικονομικά χαρακτηριστικά και την παροχή βοήθειας μέσα και έξω από την ομάδα για τη διατήρηση της θέσης αυτής καθώς και την απόκτηση ρόλου στην ομάδα" (Τσιναρέλης, 1993)

και την ενσωμάτωση ως την

"Αλληλοαποδοχή ενός ατόμου ή μιας ομάδας από ένα σύνολο, την ανάπτυξη κοινωνικοδυναμικών σχέσεων χωρίς παροχή ιδιαίτερης βοήθειας από την ομάδα ή από οποιονδήποτε εξωτερικό παράγοντα με αποτέλεσμα την πλήρη απορρόφησή του ατόμου ή της ομάδας στις διαμορφούμενες σχέσεις αλλά και τη διατήρηση των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας αμφίπλευρα" (Τσιναρέλης, 1993)

Αναφορικά προς τα παιδιά με αναπηρία, η ενσωμάτωση συνδέεται με την κατάσταση της συνύπαρξης τους με τα υπόλοιπα παιδιά στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, ενώ παράλληλα στον ευρωπαϊκό χώρο προωθείται η *συνεκπαίδευση* σε "γενικά σχολεία" σύμφωνα με την οποία αποδεικνύεται η εκπαίδευση όλων των παιδιών σε ένα χώρο σχολικό, η ανάπτυξη του αλληλοσεβασμού μεταξύ των μαθητών, η εξάλειψη των διακρίσεων και της περιθωριοποίησης των παιδιών με αναπηρία και η συμμετοχή των παιδιών αυτών σε όλες τις δραστηριότητες που πλαισιώνει το σχολικό περιβάλλον. Να σημειωθεί ότι η συνεκπαίδευση υποστηρίζεται από ειδικά σχολικά προγράμματα που συνδέονται με τις ανάγκες των μαθητών με αναπηρία με στόχο τη θεμελίωση της αντίληψης για κοινωνική συμβίωση και ισότητα.

Η σχολική ενσωμάτωση θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενθάρρυνση των παιδιών με αναπηρία να αποκτήσουν δεξιότητες που θα τους φανούν χρήσιμες στην ενήλικη ζωή τους στην κοινωνία και θα ενισχύσουν το μαθησιακό, ψυχολογικά και ψυχοκοινωνικό τους επίπεδο. Η σχολική ενσωμάτωση είναι η βάση της κοινωνικής αποκατάστασης των παιδιών με αναπηρία καθότι προωθεί και θεμελιώνει στο μέλλον την κοινωνική ενσωμάτωση.

Επομένως η σχολική ενσωμάτωση είναι ο βασικός παράγοντας για μια αποτελεσματική κοινωνική ενσωμάτωση διότι διευρύνει το πλαίσιο αλληλεπίδρασης των παιδιών με αναπηρία με τα υπόλοιπα

παιδιά με αποτέλεσμα:

- Την ανάπτυξη κλίματος αλληλοσεβασμού
- Την ανάπτυξη γλωσσικών ικανοτήτων επικοινωνίας και αυτοέκφρασης
- Την ταχύτερη εξέλιξη των ικανοτήτων που σχετίζονται με την κοινωνική δραστηριοποίηση (Μαρκαντώνη, 2016)

Βέβαια, βασική προϋπόθεση της σχολικής ενσωμάτωσης είναι η εφαρμογή των κατάλληλων ενεργειών για τη σχολική ένταξη των παιδιών με αναπηρία και εφόσον παγιωθεί η ένταξή τους τότε μπορούμε να μιλάμε για την ύπαρξη συνθηκών που εγγυώνται τη σχολική ενσωμάτωση. Επομένως η διαδικασία της σχολικής ένταξης πρέπει να διέπεται από :

- Συνεργασία γονέων, εκπαιδευτικών, αρμόδιων υπηρεσιών μέριμνας και όλων εκείνων των φορέων που συνδέονται με την ένταξη των παιδιών με αναπηρία στο γενικό σχολικό περιβάλλον.
- Αποδοχή του αρμόδιου διδακτικού προσωπικού να λάβει επιπλέον εκπαίδευση σε πλαίσιο σχολικής ενσωμάτωσης.
- Ορθή αντιμετώπιση φόβων και προκαταλήψεων περί ικανότητας των παιδιών με αναπηρία να ενταχθούν σε ένα γενικό σχολικό περιβάλλον που θα οδηγήσει σε εκμηδενισμό των αντιλήψεων αυτών.
- Παροχή υπηρεσιών στήριξης και παρακολούθησης των παιδιών με αναπηρία από εξειδικευμένο προσωπικό το οποίο λειτουργεί μόνιμα σε κάθε σχολικό χώρο.
- Αναθεώρηση και αναδόμηση του σχολικού προγράμματος και του εκπαιδευτικού υλικού και προσαρμογή του στις ανάγκες των παιδιών με αναπηρία.
- Αναδόμηση του υλικοτεχνικού εξοπλισμού των σχολείων και των κτιριακών παροχών.
- Ενημέρωση γονέων και συνεργασία με αυτούς για την καλύτερη προσαρμογή των παιδιών με αναπηρία στο σχολικό χώρο.
- Επάνδρωση των σχολικών χώρων με προσωπικό όπως νοσηλευτές, περιπατητικοί οδηγοί, καθηγητές με αρμοδιότητες λειτουργίας τμημάτων ένταξης, ειδικών ων παιδαγωγών για τα παιδιά με πνευματικά μειονεκτήματα (αυτισμός).

Η σχολική ενσωμάτωση, πέρα του ότι εξασφαλίζεται από την εφαρμογή των σχολικών πρακτικών, οδηγεί στη μετέπειτα κοινωνική ενσωμάτωση εάν υφίσταται μια σειρά από εξωσχολικού χώρου δράσεων οι οποίες εξασφαλίζονται μέσα από ένα Εθνικό Σχέδιο Υποστήριξης. Απαιτούνται επομένως τα κάτωθι:

- Κοινωνική και οικονομική υποστήριξη στο κάθε παιδί με αναπηρία και την οικογένειά του.
- Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για την επίτευξη της κοινωνικής ενσωμάτωσης.
- Αποιδρυματοποίηση των παιδιών με αναπηρία και ειδικές ανάγκες .
- Λειτουργία Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης για τα παιδιά με αναπηρία.
- Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης των παιδιών με αναπηρία στην υγειονομική περίθαλψη.
- Εφαρμογή των ως άνω δράσεων σε όλες τις περιοχές του κράτους κυρίως σε αυτές με υποβαθμισμένο βιοτικό επίπεδο. (Μαρκαντώνη,η 2016τ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η Συμμετοχή των Παιδιών ΜΕΑ σε Ψυχ

αγωγικές Δραστηριότητες –Συνέπειες και Παράγοντες που Εμποδίζουν τη Διαδικασία Άσκησης Ψυχαγωγικών Δραστηριοτήτων

4.1 Συμμετοχή και η Σημασία της για τα Παιδιά ΜΕΑ

Η συμμετοχή αποδίδεται εννοιολογικά ως η δραστηριοποίηση του ατόμου σε καταστάσεις της καθημερινής του ζωής συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την προσωπική του ψυχαγωγία και διασκέδαση (WHO, 2001). Η συμμετοχή των παιδιών ΜΕΑ σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες είναι θεμελιώδους σημασίας καθότι συνδέεται άμεσα με τη συναισθηματικά και συμπεριφορική τους ισορροπία, τις κοινωνικές τους σχέσεις και την ανάπτυξη των κοινωνικών και σωματικών τους ικανοτήτων καθώς της αίσθησης ότι διάγουν ζωή με σκοπό και νόημα (King et al., 2006, Powrie, 2018.).

Η συμμετοχή των παιδιών ΜΕΑ σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες μπορεί να ταξινομηθεί σε δύο κατηγορίες:

- Ψυχαγωγικές δραστηριότητες κλειστού πεδίου (formal activities), οι οποίες χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη κανόνων και τον καθορισμό στόχων, υπάρχει ηγέτης-συντονιστής και η διεξαγωγή τους προϋποθέτει πρότινο σχεδιασμό.
- Ψυχαγωγικές δραστηριότητες ανοιχτού πεδίου (informal activities) οι οποίες χαρακτηρίζονται από ένα πνεύμα αυθορμητισμού ως προς την εκφορά των ενεργειών των συμμετεχόντων και την ανάληψη πρωτοβουλιών από το ίδιο το παιδί.(King et al., 2006).

Αρκετοί είναι εκείνοι οι παράγοντες που συνδέονται με τη συμμετοχή των παιδιών ΜΕΑ σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες συμπεριλαμβανομένων το κινητικά προσβάσιμο και φιλικό περιβάλλον άσκησης ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, το οικογενειακό εισόδημα, τη λειτουργικότητα της κάθε οικογένειας με παιδί ΜΕΑ καθώς και οι γνωστικές ικανότητες και οι ικανότητες κοινωνικοποίησης των παιδιών αυτών. Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν τις διαπροσωπικές σχέσεις των παιδιών ΜΕΑ και σε πολλές περιπτώσεις επιβαρύνουν τη συμμετοχή τους στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Μέχρι και σήμερα δεν είναι ξεκάθαρο ποιοι παράγοντες πρέπει να τεθούν σε προτεραιότητα βελτίωσης καθότι η συμμετοχή των παιδιών ΜΕΑ σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες έχει καταστεί ένα θέμα πολλών κοινωνικών διαστάσεων οι οποίες αγγίζουν το οικογενειακό πλαίσιο, τους παρόχους κοινωνικών υπηρεσιών, κρατικούς φορείς και φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, φορείς προγραμματισμού και συντονισμού των δραστηριοτήτων αυτών και οργάνωσης του πλαισίου διεξαγωγής τους. Έχουν βέβαια καθοριστεί

εκείνοι οι παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν άμεσα και έμμεσα τη συμμετοχή των παιδιών ΜΕΑ σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες και παρατίθενται ως εξής:

- **Οικογενειακό Εισόδημα:** Ένα χαμηλό οικογενειακό εισόδημα επηρεάζει αρνητικά τη συμμετοχή παιδιών ΜΕΑ σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες και κατά συνέπεια το βαθμό κινητικότητας και κοινωνικοποίησης του.
- **Έλλειψη Χρόνου των Γονέων:** Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι γονείς λόγω επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων δεν δύνανται να μεταφέρουν το παιδί ΜΕΑ στον τόπο διεξαγωγής των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων με αποτέλεσμα να ενισχύεται η κοινωνική απομόνωση του και να μειώνεται το επίπεδο σωματικής και εγκεφαλικής δραστηριότητας.
- **Μη Λειτουργικό Περιβάλλον:** Ο παράγοντας αυτός αφορά την οικογενειακή και κοινωνική συνοχή και συμμόρφωση με τις ανάγκες των παιδιών ΜΕΑ. Η κοινωνική και πολιτισμική εξέλιξη αποτελούν έναν από τους καθοριστικούς παράγοντες συμμετοχής των παιδιών ΜΕΑ σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες καθότι εξασφαλίζουν την υλικοτεχνική υποδομή διεξαγωγής των δραστηριοτήτων αλλά και την ύπαρξη των κατάλληλων ψυχοκοινωνικών συνθηκών συμμετοχής των παιδιών.
- **Ψυχοκοινωνική Στήριξη των Παιδιών ΜΕΑ:** Ο παράγοντας αυτός αφορά τόσο την οικογένεια όσο και το περιβάλλον διεξαγωγής των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων. Όσο μεγαλύτερη η ψυχοκοινωνική και οικογενειακή στήριξη τόσο διευρύνεται η επιθυμία των παιδιών ΜΕΑ για συμμετοχή αλλά και επιλογή δραστηριοτήτων.
- **Λειτουργική Ικανότητα των Παιδιών ΜΕΑ:** Ο παράγοντας αυτός, αφορά τη γνωστική, επικοινωνιακή και σωματική ικανότητα των παιδιών ΜΕΑ. Όσο ενισχύονται τα τρία αυτά στοιχεία τόσο αυξάνεται η συμμετοχή των παιδιών αυτών σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες. (King et al., 2006).

Όπως είναι κατανοητό, τα παιδιά ΜΕΑ αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο περιορισμού της συμμετοχής τους σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Έρευνες στην Αμερική, κατέδειξαν ότι μόνο το 6,55 των παιδιών ΜΕΑ συμμετείχαν σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες κατά την περίοδο του έτους 2006 εκ του οποίου συνόλου μόνο το 30,3% των παιδιών ηλικίας 6-11 ετών με χρόνια σωματική

πάθηση παρουσίαζε μεν συμμετοχή αλλά σε περιορισμένο επίπεδο δραστηριοποίησης αναφορικά με το χρόνο ενασχόλησης και το είδος των δραστηριοτήτων παρόλο που η απόδοσή τους ήταν σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με αυτήν των παιδιών που δεν παρουσίαζαν κανένα πρόβλημα σωματικής ή νοητικής υγείας. (Law et al., 2006).

4.2 Συμμετοχή των Παιδιών ΜΕΑ σε Ψυχαγωγικές Δραστηριότητες – Αρνητικό Ισοζύγιο σε Σχέση με τα Υπόλοιπα Παιδιά

Οι ψυχαγωγικές δραστηριότητες είναι σημαντικές όχι μόνο για το περιεχόμενό τους αλλά αποτελούν παράλληλα ένα πεδίο ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ παιδιών και εφήβων και ενίσχυσης της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Ωστόσο, τα παιδιά που ανήκουν στην κατηγορία ΑΜΕΑ, αποτελούν μία ομάδα η οποία συμμετέχει λιγότερο σε τέτοιες δραστηριότητες και φαίνεται ότι το ποσοστό συμμετοχής φθίνει όσο αυξάνεται η ηλικία των ατόμων αυτών. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Παγκόσμιας Υγείας, η δραστηριότητα είναι μεν η επίτευξη μιας ενέργειας-στόχου από το άτομο, η συμμετοχή όμως εκλαμβάνεται ως δραστηριοποίηση σε ένα κοινωνικό σύνολο με στόχο τη λήψη και εκτέλεση αποφάσεων σε καταστάσεις της καθημερινής ζωής (WHO, 2001).

Οι ψυχαγωγικές δραστηριότητες είναι δραστηριότητες στις οποίες τα άτομα αποφασίζουν ελεύθερα στον ελεύθερο χρόνο τους επειδή τις θεωρούν πηγή διασκέδασης, ευκαιρία κοινωνικής διαδραστικότητας, προώθησης φιλικών σχέσεων και πλαίσιο εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, η συμμετοχή ατόμων ΜΕΑ σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες ενισχύει την ποιότητα ζωής τους. Σύμφωνα με το Άρθρο 30 του Καταστατικού περί Δικαιωμάτων των Ατόμων ΜΕΑ, τα άτομα αυτά πρέπει να εξασφαλίζονται με το δικαίωμα της ισότιμης συμμετοχής. Σε πολιτισμικές δραστηριότητες, ψυχαγωγικές, αθλητικές, εκπαιδευτικές.

Σύμφωνα με τα σημερινά κοινωνικά δεδομένα, παιδιά και έφηβοι κατηγορίας ΜΕΑ, συμμετέχουν μεν σε ορισμένες δραστηριότητες κοινωνικές αλλά ο αριθμός των δραστηριοτήτων αυτών είναι μικρότερος σε σχέση με αυτόν των υπόλοιπων ατόμων αν και χαρακτηρίζονται από τις ίδιες επιθυμίες και οφέλη προερχόμενα από το κοινωνικό σύνολο προσφερόμενων δραστηριοτήτων. Να σημειωθεί επίσης ότι τα παιδιά και οι έφηβοι ΜΕΑ ασκούν κυρίως παθητικές ή ατομικές δραστηριότητες και εάν συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες, το κάνουν με συνοδεία γονέων ή κηδεμόνων καθότι εμφανίζουν μεγάλη εξάρτηση από τη στήριξη αυτών. Επιπλέον, η μορφή του σχολείου στο οποίο φοιτούν και η ηλικία, επηρεάζουν άμεσα τη συμμετοχή τους σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Παιδιά και έφηβοι που φοιτούν σε ειδικά σχολεία, παρουσιάζουν χαμηλότερη συμμετοχή σε σχέση με τους φοιτούντες ΜΕΑ σε γενικά σχολεία (Powrie, 2018).

Σύμφωνα με μία έρευνα η οποία διεξήχθη στη Νορβηγία, επιλέχθησαν τυχαία 10 οικογένειες με

παιδιά ΜΕΑ ηλικίας 13-16 ετών. Τα παιδιά έπασχαν από ελαφρά νοητική υστέρηση και επιλέχθησαν από αστικές και επαρχιακές περιοχές. Η έρευνα διεξήχθη με σεβασμό προς τους κανόνες που έχει θέσει η Επιτροπή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων για το Τμήμα Κοινωνικών Επιστημών της Νορβηγίας και με γραπτή συναίνεση των γονέων. Η έρευνα είχε τη μορφή συνέντευξης στην οποία συμμετείχαν σε ξεχωριστές συνεδρίες έφηβοι και γονείς η οποία συνέντευξη καταγράφηκε για καλύτερη επεξεργασία των πληροφοριών. Οι ερωτήσεις στις οποίες κλήθηκαν να απαντήσουν οι δύο ομάδες ήταν οι ακόλουθες:

Τι ψυχαγωγικές δραστηριότητες ασκούν οι έφηβοι ΜΕΑ, κατηγορίας ατόμων με ελαφριά διανοητική υστέρηση;

Δεδομένα: Άθληση, πολιτιστικές δραστηριότητες, τεχνολογία (ασχολία με τον υπολογιστή). Να σημειωθεί ότι αναφορικά προς τις δραστηριότητες, οι έφηβοι συμμετείχαν σε ανοιχτού πεδίου δραστηριότητες οι οποίες δεν περιλαμβάνουν συμμόρφωση με κανόνες και τήρηση αυτών ή επίτευξη στόχων και οι περισσότερες διεξάγονταν στο σπίτι (άκουσμα μουσικής, παιχνίδια στον υπολογιστή, χειροτεχνία, ποδηλασία) ή εκτός σπιτιού με συνοδεία γονέων (κινηματογράφος, επίσκεψη στη δημοτική βιβλιοθήκη). Μικρό ποσοστό των εφήβων συμμετείχαν σε δραστηριότητες Κοινοτικών Μονάδων Δημιουργικής Απασχόλησης και σε ομαδικές αθλητικές δραστηριότητες. Επιπλέον, οι απαντήσεις των υποκειμένων κατέδειξαν χαμηλή κοινωνική δραστηριότητα και συγκεκριμένα το 80% των εφήβων δεν είχαν κοινωνική επαφή με τα αδέρφια τους.

Πότε και πώς άτομα κατηγορίας ΜΕΑ συμμετέχουν σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες;

Δεδομένα: Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας, οι έφηβοι ΜΕΑ δεν επιλέγουν οι ίδιοι τη δραστηριότητα της αρεσκείας τους αλλά εξαρτώνται από τις αποφάσεις των γονέων τους με στόχο να μπορούν οι δεύτεροι να τους παρέχουν στήριξη και ασφαλή μετακίνηση και να λειτουργούν ως μεσάζοντες στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων και στην παρεμπόδιση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Συνεπώς, είναι κατανοητό ότι η πρόσβαση των νέων ΜΕΑ σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες ακόμη και τα τελευταία χρόνια δεν είναι εύκολη. Δεν έχει επιτευχθεί ακόμη ο αποκεντρωτισμός από το οικογενειακό πλαίσιο. Βέβαια τα άτομα-συμμετέχοντες που προέρχονταν από περιοχές της επαρχίας, όπου η κοινωνία είναι πιο κλειστή, εμφάνισαν μεγαλύτερα ποσοστά κοινωνικής

διαδραστικότητας αλλά χωρίς αυτό να σημαίνει ενισχυμένες διαπροσωπικές σχέσεις.¹

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Θεωρητική Ανασκόπηση του Θεσμού των ΚΔΑΠ ως προς τη Λειτουργική τους

¹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δεδομένα της έρευνας, βλ. Παράρτημα 1.

Σκοπιμότητα με τη Μορφή Κοινωνικής Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Μορφής

5.1 ΚΔΑΠ : Ορισμός και Σκοπιμότητα

Ως ΚΔΑΠ ορίζονται τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών των οποίων η κτιριακή δομή αποτελείται από έναν χώρο διαμορφωμένο για παιδικές ηλικίες κατά τέτοιο τρόπο ώστε να απασχολούνται δημιουργικά με πολλές δραστηριότητες με τις οποίες περνούν ευχάριστα το χρόνο τους. Ο συγκεκριμένος χώρος είναι νομικά κατοχυρωμένος και συντονίζεται η λειτουργία του από τ Δήμο στον οποίο ανήκει η συγκεκριμένη κοινότητα όπου λειτουργούν. Σε κτιριακό επίπεδο και πλαίσιο λειτουργίας, τοποθετούνται σε Δημόσια Σχολεία ή χώρους Κέντρων Πολιτιστικής Εκπαίδευσης και οι ώρες λειτουργίας τους ορίζονται μετά το ωράριο λειτουργίας της σχολικής και προσχολικής εκπαίδευσης και του ωραρίου μονάδων λειτουργίας προσχολικής αγωγής και διαπαιδαγώγησης.(μεσημεριανές-απογευματινές ώρες) καθώς και κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών, από Δευτέρα έως Παρασκευή. Δεν υπαγορεύεται επίσης η λειτουργία τους κατά τη διάρκεια ημερομηνιών που αναγνωρίζονται ως εθνικές και θρησκευτικές εορτές

Τα κέντρα αυτά δέχονται παιδιά ηλικίας 5 έως 12 ετών για ορισμένο ωράριο και στους χώρους αυτούς προσφέρεται μία πολυδιάστατη απασχόληση η οποία δε στοχεύει μόνο στην εκπαίδευση αλλά και στην ενθάρρυνση έκφρασης των παιδιών μέσα από μια σειρά εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

5.2 Ιστορικό Πλαίσιο

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης ιδρύθηκαν στην Ελλάδα στα τέλη του 20ου αιώνα και προωθήθηκαν ιδιαίτερα από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με Υπουργική Απόφαση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, υπ'αριθμόν Δ11/39766/1927/10-9-2019.

Η ίδρυση τους είχε ως στόχο να αναπληρώσει την έλλειψη κοινωνικών υπηρεσιών στήριξης οικογενειών με παιδιά, οι οποίες έχουν ιδιαίτερα βεβαρυμένο ωράριο εργασίας και δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά στην παροχή ιδιωτικών υπηρεσιών δημιουργικής απασχόλησης. Αώ την αρχή λειτουργίας τους τα ΚΔΑΠ αποτέλεσαν μια μορφή κοινωνικής πρόνοιας, κρατικά χρηματοδοτούμενης με επίκεντρο το παιδί και τις παιδαγωγικές του ανάγκες καθώς και αυτές που αφορούν την κοινωνικοποίηση του. Παράλληλα τα ΚΔΑΠ περιβάλλονται από την ιδεολογία της κοινωνικής ισότητας ως προς το φύλο και το κοινωνικό υπόβαθρο, όπως αυτή είναι προασπιζόμενη από τις αντιλήψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.. Τα Κέντρα αυτά εξυπακούεται ότι διοικούνται από

έναν άρτια καταρτισμένο Διευθυντή με ικανότητες να ενημερώνει τους γονείς ως προς την εξέλιξη των ικανοτήτων των παιδιών και να συντονίζει τα παιδιά κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αναβαθμίζουν το εκπαιδευτικό τους επίπεδο και παράλληλα να προσαρμόζονται στις κοινωνικές αλλαγές.

Ο παρακάτω πίνακας μας παραθέτει στοιχεία συμμετεχόντων παιδιών κατά την περίοδο 2010-2014

Έτος Λειτουργίας	Αριθμός Συμμετεχόντων
2010-2011	7.453
2011-2012	9.330
2012-2013	12.901
2013-2014	21.513

Η σταδιακή αυτή αύξηση συμμετοχών αναδεικνύει την εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία τους καθώς και την καθόλα κοινωνική αποδοχή τους και θετική αξιολόγηση του έργου που προσφέρουν.

5.3 Κανόνες Χωροταξικής Υπόστασης

Για λόγους ασφάλειας και εύρυθμης λειτουργίας, σύμφωνα με το ΦΕΚ,1397/Β/22.10.2001: άΡΘΡΟ 1, το άρθρο 3 υπ'αρ. 4866/11.1.2012 (Β' 152), την παρ.. 2 του άρθρου της υπ'αρ.. 16952/707/30.5/2013 και την παρ. 4 του άρθρου 1 του νόμου 4756/2020 ορίζονται τα παρακάτω:

- Το κάθε Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης πρέπει να είναι τοποθετημένο σε περιοχή εντός σχεδίου πόλεως και να μην απέχει παραπάνω από 50 χιλιόμετρα από το πλησιέστερο Νοσοκομείο ή Κέντρο Υγείας.
- Τα Κέντρα αυτά χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για την προκαθορισμένη νομικά λειτουργία τους και κρίνεται υποχρεωτική η δομική τους υπόσταση τέτοια ώστε να υφίσταται πρόσβαση από άτομα με αναπηρία.
- Για κάθε 15 παιδιά ορίζεται χώρος απασχόλησης 30 τετραγωνικών μέτρων. Κάθε χώρος πρέπει να είναι εξοπλισμένος με αντιολισθητικό δάπεδο και δύο νιπτήρες. Ανά 30 παιδιά αντιστοιχούν 2 τουλάχιστον WC , ένα για τα αγόρια και ένα για τα κορίτσια. Ένα εξ'αυτών είναι κατασκευασμένο σύμφωνα με προδιαγραφές για άτομα με αναπηρία και χρησιμοποιείται από αγόρια και κορίτσια με κινητικά προβλήματα ελαφριάς μορφής.
- Οι χώροι απασχόλησης των παιδιών πρέπει να είναι κατάλληλα και επαρκώς φυσικά φωτιζόμενοι και αεριζόμενοι.
- Οι σκάλες να είναι δομημένες με ασφαλή κιγκλιδώματα και να υπάρχει πλησίον τους ράμπα

μετακίνησης ατόμων με αναπηρία.

- Τα τζάμια να είναι ασφαλείας και κατάλληλα ενισχυμένα για την αποφυγή θραυσμάτων.
- Οι θύρες να ανοίγουν προς τα έξω.
- Οι ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις να μην είναι σε θέση προσβάσιμη από τα παιδιά.
- Οι τοίχοι να είναι βαμμένοι με χαρούμενα χρώματα , αντιαλλεργικά και να καθαρίζονται εύκολα.
- Η θέρμανση στον εσωτερικό χώρο να είναι φυσιολογική (20°).
- Η επίπλωση να μην αποτελείται από εξοπλισμό επικίνδυνο για τραυματισμούς σε περίπτωση πτώσης.
- Ως Διδακτικό Προσωπικό ορίζονται 2 άτομα ανά 25 παιδιά.
- Ορίζεται η απασχόληση προσωπικού καθαριότητας και προσωπικού τεχνικών εργασιών.
- Τα ΚΔΑΠ μπορούν να δεχτούν τη συμμετοχή παιδιών με ελαφρά κινητικά προβλήματα ή αισθητηριακά προβλήματα.

5.4 Διαχείριση και συντονισμός των ΚΔΑΠ

Το κάθε Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης διαθέτει διευθυντή ο οποίος πρέπει υποχρεωτικά να είναι απόφοιτος Ανώτατης Εκπαίδευσης με εμπειρία και ειδικευση σε αντικείμενο σχετιζόμενο με το έργο συγκεκριμένου θεσμού. Ο διευθυντής μπορεί παράλληλα με το συντονισμό λειτουργίας να επιτελεί και έργο εκπαιδευτικού. Ο Διευθυντής οργανώνει το ωρολόγιο πρόγραμμα, καταγράφει οποιοδήποτε συμβάν που δεν συνάδει με την προκαθορισμένη διαδικασία δραστηριοτήτων, ενημερώνει το βιβλίο παρουσιών των παιδιών καθώς και αυτό των εκπαιδευτικών που εργάζονται σε αυτό. Ο ίδιος είναι υπεύθυνος για την οργάνωση συνελεύσεων του εκπαιδευτικού προσωπικού η οποία διενεργείται μία φορά την εβδομάδα με στόχο τη διαρκή ενημέρωση περί περαιτέρω οργάνωσης των δραστηριοτήτων και των παρεχόμενων υπηρεσιών και για τη διερεύνηση δυσκολιών και με στόχο την άμεση επίλυσή τους. Ο Διευθυντής είναι υπεύθυνος για την ενίσχυση των δραστηριοτήτων του ΚΔΑΠ μέσω συμμετοχής των παιδιών σε ειδικές εκδηλώσεις και παράλληλα διατηρεί την αρμοδιότητα αίτησης για επιπλέον χρηματοδότηση για την κάλυψη πρόσθετων εξόδων. Μπορεί επίσης να αιτηθεί αύξηση προσωπικού, τεχνικών εργασιών που

εγγυώνται την ασφάλεια και λειτουργικότητα του χώρου.

5.5 Προσφερόμενες Υπηρεσίες Εκπαιδευτικού Χαρακτήρα και Δημιουργικής Απασχόλησης των ΚΔΑΠ

Σε κάθε ΚΔΑΠ προσφέρεται στα παιδιά ένα ευρύ πλαίσιο δραστηριοτήτων οι οποίες καλύπτουν όλες τους τις ανάγκες σχετικά με την αναβάθμιση του μορφωτικού και πνευματικού τους επιπέδου καθώς και με την πολιτισμική τους επιμόρφωση. Ένα ορθώς οργανωμένο ΚΔΑΠ είναι επανδρωμένο με εκπαιδευτικό προσωπικό ανάλογο των εκπαιδευτικών αναγκών των συμμετεχόντων. Ως εκ τούτου, προσφέρεται ένα ευρύ πλαίσιο όχι μόνο εκπαιδευτικού-διδασκτικού προσωπικού αλλά και ατόμων ειδικευμένο στην ψυχοκοινωνική υγεία των παιδιών. Σύμφωνα με το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΚΔΑΠ, διακρίνονται οι παρακάτω κατηγορίες προσωπικού:

Διδακτικό Προσωπικό	Προσωπικό Ειδικευμένο σε Θέματα Ψυχοκοινωνικής Στήριξης
Καθηγητές Μουσικής	Κοινωνικοί Λειτουργοί
Καθηγητές Χορού	Μουσικοπαιδαγωγοί
Καθηγητές Εικαστικών	Καθηγητές Μουσικο-κινητικής Αγωγής
Γυμναστές	
Καθηγητές Θεατρικής Τέχνης	
Καθηγητές Τεχνολογίας και Επιστήμης	

Το πλαίσιο προσφερόμενων υπηρεσιών, όσον αφορά τον τομέα εκπαίδευσης διακρίνεται σε ώρες διδασκαλίας και απασχόλησης και σε ώρες μελέτης. Η διαδικασία της μελέτης περιλαμβάνει την εκπόνηση των σχολικών τους εργασιών ενώ η δημιουργική απασχόληση επικεντρώνεται την ενασχόληση των παιδιών με δραστηριότητες που τα ενδιαφέρουν οι οποίες διενεργούνται σε πλαίσιο ομαδικής συμμετοχής. Οι δραστηριότητες που προσφέρονται περιλαμβάνουν *Θεατρικό Παιχνίδι, Χορό Σύγχρονο και Παραδοσιακό, Μουσικό Θέατρο, Κατασκευές σχετιζόμενες με τη γλυπτική, τη Ζωγραφική, τη Χειροτεχνία, Κουκλοθέατρο, Δραστηριότητες Φυσικής Αγωγής με εστίαση*

στα Ομαδικά Παιχνίδια, Ρομποτική, Επιτραπέζια Παιχνίδια (Σκάκι), Εργαστήρι Πειραμάτων, Λογοτεχνική Εκπαίδευση, , Διοργάνωση Εκδηλώσεων με Θέματα Πολιτιστικής Ανάπτυξης.

Όπως είναι αντιληπτό τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης προσφέρουν δραστηριότητες ανταποκρινόμενες στις ανάγκες του κάθε παιδιού δίνοντάς έτσι τη δυνατότητα να διευρύνει το μορφωτικό του επίπεδο και να αναδειξεί τις ικανότητές του μέσα από ένα πλαίσιο διαδραστικών δραστηριοτήτων οι οποίες προάγουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, τον αλληλοσεβασμό και τη δημιουργικότητα. Παράλληλα, μέσα από τη συμμετοχή των παιδιών στην οργάνωση και τη διεξαγωγή εκδηλώσεων σχετιζόμενων με το αντικείμενο με το οποίο απασχολούνται διατηρούν ζωντανή τη σχέση τους με την πολιτιστική τους ταυτότητα γεγονός το οποίο συμβάλλει στη διάπλαση μιας προσωπικότητας η οποία στο μέλλον θα τα μετατρέψει σε ενεργά μέλη της κοινωνίας.

5.6 Σκοπός Λειτουργίας των ΚΔΑΠ

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης λειτουργούν με γνώμονα την προσφορά κοινωνικής υπηρεσίας καθαρά παιδαγωγικού χαρακτήρα. Η παιδαγωγική τους αξία στηρίζει όχι μόνο τις ανάγκες των παιδιών αλλά παράλληλα σέβεται την ανάγκη των γονέων να προσφέρουν στα παιδιά τους γνώση και ψυχαγωγία πέραν του καθορισμένου πλαισίου σχολικής εκπαίδευσης. Κύριο μέλημα είναι η απασχόληση των παιδιών εκτός σχολικού προγράμματος μέσω της αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους με δραστηριότητες ατομικού και ομαδικού χαρακτήρα χαρακτηριζόμενες από ποικιλομορφία (εργαστήρια, ομαδικά παιχνίδια). Παράλληλα η λειτουργία των συγκεκριμένων Κέντρων αποτελεί μία αξιόλογη κοινωνική βοήθεια και στήριξη προς τους γονείς οι οποίοι είτε στερούνται χρόνου είτε οικονομικής δυνατότητας ώστε να προσφέρουν στα παιδιά τους τις κατάλληλες εκείνες δραστηριότητες οι οποίες θα ενισχύσουν την ψυχική τους υγεία και το πνευματικό και νοητικό τους επίπεδο. Να σημειωθεί ότι τα ΚΔΑΠ είναι κατάλληλα οργανωμένα ώστε να ενισχύσουν την κοινωνικοποίηση των παιδιών αλλά και να εντοπίσουν τυχόν δια-επικοινωνιακά προβλήματα ή προβλήματα μαθησιακής ικανότητας, να προβούν στην ενημέρωση των γονέων και να τους φέρουν σε επαφή με τους αρμόδιους φορείς.

Σε ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, τα ΚΔΑΠ, μέσα από την ποικιλότητα των δραστηριοτήτων που προσφέρουν, διευρύνουν το πνεύμα των παιδιών όσον αφορά την αντιμετώπιση κοινωνικών ανισοτήτων οι οποίες στη σημερινή εποχή μπορούν είτε να διχάσουν είτε να προκαλέσουν τάση προς περιθωριοποίηση, τέτοιων όπως ο ρατσισμός, η αρνητικά κείμενη συμπεριφορά προς άτομα με ιδιαιτερότητες (άτομα με αναπηρία ή μαθησιακή δυσκολία ή νοητική στέρηση) και η διάκριση ατόμων με βάση τις θρησκευτικές τους αντιλήψεις.

Πολύ βασικό είναι το γεγονός ότι τα ΚΔΑΠ, εστιάζουν στη δημιουργικότητα του παιχιδιού και

στην ανάδειξη μέσω αυτού μιας κοινωνίας η οποία πρέπει να χαρακτηρίζεται από αλληλεγγύη, ανάληψη ευθυνών, ενεργή συμμετοχή των μελών της στην επίλυση προβλημάτων και εξασφάλιση ασφάλειας και ισότιμης μεταχείρισης για όλους ανεξαρτήτως κοινωνικού, οικονομικού και φυλετικού υπόβαθρου.

5.7 Η Σημασία των ΚΔΑΠ σε Σχέση με την Προσχολική Ηλικία

Η μετάβαση των παιδιών από την προ-σχολική εκπαίδευση στη Δημοτικό αποτελεί μια διαδικασία η οποία προβληματίζει πολλούς γονείς καθότι είναι η πρώτη φορά που το παιδί εντάσσεται σε ένα πλαίσιο ευθυνών , γεγονός το οποίο τους ανησυχεί σχετικά με την περίοδο και την ευκολία προσαρμογής των παιδιών σε θέματα πειθαρχίας, συγκέντρωσης κατά την ώρα της διδασκαλία και ικανότητας ανταπόκρισης τόσο στις απαιτήσεις του διδάσκοντα εν ώρα διδασκαλίας όσο και στις σχολικές εργασίες που αναλαμβάνουν να διεκπεραιώσουν στο σπίτι.

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης αποτελούν μία δίοδο ασφαλούς μετάβασης των παιδιών από το ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον στο άλλο καθότι μέσα από τις δραστηριότητες δημιουργικής απασχόλησης που προσφέρουν στα παιδιά ηλικίας 5 ετών τους δίνουν τη δυνατότητα:

- Να συντονίσουν τις κινητικές τους ικανότητες ως προς τη γραφή και να εξελίξουν το επίπεδο αντίληψης της πληροφορίας – ερεθίσματος που λαμβάνουν και το επίπεδο της ασφαλούς και αποτελεσματικής αξιοποίησής της.
- Να αναγνωρίσουν την αξία του ομαδικού πνεύματος, όπως αυτή κυριαρχεί στην αίθουσα διδασκαλίας και να αντιληφθούν το χαρακτήρα και την αξία των γνώσεων που θα αποκομίσουν στο Δημοτικό.
- Να έρθουν σε πρώτη επαφή με τον τομέα των Μαθηματικών, να κατανοήσουν το πλαίσιο λειτουργίας των αριθμών και των μαθηματικών συμβόλων όχι μόνο σε πλαίσιο γραφής αλλά και σημασίας στην καθημερινή ζωή.
- Να αναπτύξουν τη γλωσσική τους ικανότητα τόσο στη γραφή όσο και στην προφορική διάρθρωση των μηνυμάτων που θέλουν να μεταδώσουν στο περιβάλλον ηλικιακό πλαίσιο στο οποίο ανήκουν αλλά και σε αυτό που χαρακτηρίζει έναν ενήλικα.
- Να αντιληφθούν τη διαφορά μεταξύ των σχέσεων παιχνίδι-διασκέδαση και μάθηση-ευθύνη.
- Να δεχτούν την ποικιλομορφία της τάξης ως προς τη διαφορετική προσωπικότητα που χαρακτηρίζει τον/την κάθε μαθητή/μαθήτρια.
- Να αποβάλλουν το οποιοδήποτε συναίσθημα ανασφάλειας ως προς την έκφραση των

απόψεών τους ώστε να συμμετέχουν ενεργά τόσο στα ζητούμενα του διδάσκοντα κατά την ώρα της διδασκαλία όσο και κατά τη διάρκεια της προφορικής εξέτασης.

- Να αναπτύξουν την κριτική σκέψη και τη αυτοδιαχείριση προβλημάτων.

Ο ρόλος των ΚΔΑΠ στην προσχολική ηλικία είναι ιδιαίτερα αξιόλογος διότι στην ουσία προετοιμάζει τα παιδιά τόσο πνευματικά όσο και ψυχοκινητικά για τη φοίτησή τους στο Δημοτικό. Παράλληλα διεγείρει τόσο την αυτοσυγκέντρωση όσο και την άμεση ανταπόκριση στα εκπαιδευτικά ερεθίσματα που θα λάβουν μέσα στην σχολική αίθουσα κατόπιν υποδείξεως του διδάσκοντα. Επιπλέον, τα παιδιά μαθαίνουν να δέχονται το σχολείο ως απαραίτητη πηγή γνώσεων και να επιδιώκουν την ενεργή συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης και αξιοποίησης πληροφοριών. Επιπλέον κοινωνικοποιούνται σε επίπεδο που να διασφαλίζει τις θετικές διαπροσωπικές τους σχέσεις με τους συμμαθητές τους την αίσθηση ανάγκης αυτοεκτίμησης και αυτοδιαχείρισης της προσωπικότητάς τους.

5.8 Σχέση Οικογένειας-ΚΔΑΠ: Όροι και Προϋποθέσεις

Η εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία του κάθε Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης δεν αποτελεί μόνο αποτέλεσμα της οργάνωσης και συντονισμού των δραστηριοτήτων που προσφέρονται στα παιδιά. Ο λόγος είναι ότι οποιοδήποτε ΚΔΑΠ δεν παράγει έργο από μόνο του. Λειτουργεί για τα παιδιά τα οποία δεν είναι ενήλικα επομένως αυτόνομα. Τα παιδιά έχουν την εποπτεία των γονιών τους οι οποίοι έρχονται σε επαφή με το αρμόδιο εκπαιδευτικό προσωπικό και το Διευθυντή για ενημέρωση και καθοδήγηση. Πρόκειται λοιπόν για μια σχέση αλληλοσυμπληρωματική η οποία επιβάλλει τη σωστή επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ γονέων και αρμόδιου προσωπικού ΚΔΑΠ. Για την ορθή αυτή συνεργασία είναι απαραίτητα τα κάτωθι:

- Οι γονείς είναι απαραίτητο να επισκέπτονται το χώρο του ΚΔΑΠι προκειμένου να έχουν μια σφαιρική εικόνα για τη λειτουργία των εγκαταστάσεων, να ενημερώνονται για το ωράριο λειτουργίας, τις μεθόδους εκπαίδευσης των παιδιών και για τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά τη φοίτηση των παιδιών τους.

- Οι γονείς κατά την εγγραφή του παιδιού, οφείλουν να ενημερώνουν το Διευθυντή και το εκπαιδευτικό προσωπικό για οποιοδήποτε πρόβλημα οικογενειακής φύσεως το οποίο μπορεί να εμποδίσει την εκπαιδευτική διαδικασία τόσο από τη μεριά του παιδιού όσο και σε επίπεδο επαγγελματικής απόδοσης του αρμόδιου προσωπικού. Επίσης οφείλουν να παρέχουν πληροφορίες που αφορούν τη μαθησιακή δυνατότητα του παιδιού καθώς τη ψυχική και συναισθηματική κατάστασή του. Είναι επιπλέον απαραίτητη η ενημέρωση περί προβλήματος που αφορά τη σωματική του υγεία και τη σωματική του κατάσταση
- Όσο το παιδί φοιτά στο ΚΔΑΠ, η οικογένειά του είναι υποχρεωμένη να τηρεί συχνές επισκέψεις στο χώρο προκειμένου να ενημερώνεται για την απόδοση του παιδιού, την εξέλιξη των δυνατοτήτων του, την ικανότητα επικοινωνίας του με τους συνομήλικούς του και το Εκπαιδευτικό Προσωπικό.
- Οι γονείς πρέπει να συμμετέχουν ενεργά σε ορισμένες δραστηριότητες του ΚΔΑΠ (εκδηλώσεις, οργάνωση δραστηριοτήτων εκεί που κρίνεται αναγκαία η συμμετοχή τους) ώστε να μπορούν να αντιλαμβάνονται το έργο του Εκπαιδευτικού Προσωπικού και τις ικανότητες που αναπτύσσει το παιδί κατά τη φοίτησή του στο ΚΔΑΠ.

ΚΕΦ ΑΛΛΑΙΟ 6

ΚΑΑΠ-ΜΕΑ: Βιβλιογραφική Επισκόπηση Στόχων και Λειτουργιών

Τα άτομα με κινητική ή νοητική αναπηρία είναι εξαρτώμενα από τη φροντίδα και τη βοήθεια των μελών της οικογένειάς τους και των επαγγελματιών υγείας, ψυχικής και κοινωνικής φροντίδας όχι μόνο κατά την παιδική ηλικία και την εφηβεία αλλά και κατά την ενηλικίωσή τους. Η μορφή της φροντίδας και βοήθειας που λαμβάνουν θέτει τα θεμέλια για μια καλύτερη ποιότητα ζωής και διευκολύνει την κοινωνική τους ενσωμάτωση καθότι τα άτομα αυτά αποκεντρώνονται από τις καταστάσεις άγχους όσον αφορά την προσαρμογή στο κοινωνικό περιβάλλον και αναπτύσσουν γρηγορότερα κοινωνικούς δεσμούς και διαπροσωπικές σχέσεις. Η στήριξη που λαμβάνουν εξαρτάται από την ιδεολογία και τις αντιλήψεις μιας κοινωνίας καθώς και από το μορφωτικό της επίπεδο και το βαθμό ευαισθητοποίησης της σε θέματα υστέρησης.

Ωστόσο η αρνητική στήριξη μπορεί να λάβει χώρα χωρίς να το επιθυμεί το κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον. Το άγχος των γονέων καθώς και η τάση των επαγγελματιών υγείας να λειτουργούν με γνώμονα κυρίως το επιστημονικό πεδίο το οποίο κατέχουν παρεμβάλλονται ως παράγοντες οι οποίοι θέτουν φραγμούς στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των ατόμων με αναπηρία και αναπτύσσουν το αίσθημα του αβοήθητου το οποίο μπορεί είτε να οδηγήσει στην αίσθηση της αποτυχίας είτε να προκαλέσει αδράνεια άσκησης δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την προσωπική τους καθημερινότητα και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τους. (Σταυροπούλου, 2017)

Τα άτομα με κινητική ή νοητική αναπηρία έχουν ανάγκη από συγκεκριμένες μορφές υποστήριξης τις οποίες δεν χρειάζονται συνομήλικοί τους οι οποίοι δεν χαρακτηρίζονται από παρόμοιες καταστάσεις. Για αυτό το λόγο αναπτύσσονται προγράμματα και υπηρεσίες με στόχο την ενσωμάτωση της ποιότητας ζωής στην καθημερινότητά τους στο πλαίσιο των διαπροσωπικών σχέσεων, τη συναισθηματική τους ευημερία, την ανάπτυξη προσωπικών δεξιοτήτων, την βελτίωση των κινητικών τους ικανοτήτων και την αυτονομία τους σε βασικές καθημερινές δραστηριότητες. Η αξιολόγηση των συγκεκριμένων προγραμμάτων και υπηρεσιών επιτελείται με κριτήριο την ικανοποίηση των ατόμων με αναπηρία στο πλαίσιο που αυτά ψυχαγωγούνται, ζουν, αλληλεπιδρούν και εκφράζονται συναισθηματικά. Συγκεκριμένα ένα πρόγραμμα ή μια υπηρεσία στήριξης ατόμων με αναπηρία πρέπει να διαμορφώνεται με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

- **Διαπροσωπικές Σχέσεις:** Πρόκειται για τις σχέσεις των ατόμων με αναπηρία με το κοντινό περιβάλλον (συγγενείς, φίλοι, συνομήλικοι).
- **Κοινωνική Συμμετοχή:** Αφορά την συμμετοχή των ατόμων αυτών σε κοινωνικές δραστηριότητες με τρόπο ώστε αυτή να είναι αποδοτική και να συνεισφέρει στη γενική ευημερία της κοινωνίας. Η συμμετοχή αυτή πρέπει να ενισχύεται από τη στήριξη συγκεκριμένων υπηρεσιών.
- **Ανάπτυξη Βιοτικού και Μορφωτικού Επιπέδου:** Αφορά την εκπαίδευση κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εξελίσσονται οι γνωστικές, κοινωνικές και πρακτικές τους ικανότητες με στόχο την παραγωγικότητα και την αυτονομία τους.
- **Κοινωνική Ευημερία:** Πρόκειται για την ανάπτυξη του οικονομικού επιπέδου των ατόμων αυτών στο πλαίσιο της εργασίας και της οικονομικής αυτονομίας.
- **Ψυχοσυναισθηματική Εξέλιξη:** Αφορά την απώλεια άγχους και την ανάκτηση του αυτοέλεγχου.
- **Σεβασμός και Τήρηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:** Πρόκειται για τα παγιωμένα ανθρώπινα δικαιώματα όπως αυτά καθορίζονται από τα Ηνωμένα Έθνη . **(Σταυροπούλου, 2017)**

6.1 ΚΔΑΠ-ΜΕΑ: Ένα Κοινωνικό Μοντέλο Στήριξης

Τα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ διαμορφώνονται ως ένα κοινωνικό μοντέλο στήριξης των ατόμων με αναπηρία και του οικογενειακού τους περιβάλλοντος υιοθετώντας την αντίληψη ότι η αναπηρία δεν αποτελεί ατομικό πρόβλημα αλλά πρόβλημα που χρήζει συλλογικής κοινωνικής αντιμετώπισης. Τα άτομα με αναπηρία, αντιμετωπίζουν δυσκολίες για τις οποίες δεν είναι υπεύθυνα λόγω της ιδιαιτερότητας της κατάστασής τους αλλά λόγω αδυναμίας της κοινωνίας να τα στηρίζει και να προωθήσει τις ανάγκες τους κατά τέτοιο τρόπο ώστε να τα βοηθήσει να κερδίσουν αυτοέλεγχο. Η αναπηρία αποτελεί πλαίσιο διεκδίκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα άτομα με αναπηρία έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους υπόλοιπους πολίτες και ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην εκπαίδευση, την υγεία, τις κοινωνικές υπηρεσίες, τις τεχνολογικές εξελίξεις, τον αθλητισμό και την ψυχαγωγία. Επομένως κύριος στόχος των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ ως κοινωνικό μοντέλο στήριξης είναι να αναδείξει το γεγονός ότι τα άτομα αυτά μπορούν να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους σε ατομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο, λαμβάνοντας πάντα υπόψιν την ιδιαιτερότητα της κατάστασης του κάθε ατόμου με αναπηρία.

Να τονιστεί ότι η λειτουργία των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ, δεν προβαίνει σε μια πιο επιεική μεταχείριση των ατόμων με αναπηρία, αντίθετα στοχεύει στο κάθε άτομο ξεχωριστά και του εξασφαλίζει ενεργή συμμετοχή στα κοινωνικά δρώμενα.

6.2 Δομή-Μορφολογία των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ

Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία, δομούνται με στόχο να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των παιδιών και εφήβων με αναπηρία στο μέτρο που να θεωρούνται αυτοεξυπηρετούμενα άτομα. Είναι μονάδες παροχής προγραμμάτων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών και εφήβων που χαρακτηρίζονται από αυτισμό, νοητική και κινητική αναπηρία ή αναπηρία πολλαπλού χαρακτήρα. Ο τρόπος λειτουργίας τους εντάσσεται στη διαδικασία κοινωνικής ενσωμάτωσης και παροχής ίσων ευκαιριών σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, επαγγελματικής και οικονομικής ευημερίας. Επιπλέον η λειτουργία τους λειτουργεί με κριτήρια την ενίσχυση του οικογενειακού θεσμού, την προστασία της οικογένειας, την εύρυθμη σχέση οικογένειας-εργασίας των γονέων και την ένταξη των παιδιών και των εφήβων ΜΕΑ σε όλους τους τομείς των κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων.

Ως εκ τούτου τα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ διατηρούν συνεχή συνεργασία με πολλές κοινωνικές υπηρεσίες όπως το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας, τους Συλλόγους Στήριξης των Ατόμων με Αναπηρία, με Κοινοτικές Μονάδες Παροχής Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας.

6.3 Γενικοί Στόχοι ΚΔΑΠ - ΜΕΑ

Τα ΚΔΑΠ Παιδιών και Ατόμων με Αναπηρία απευθύνονται σε παιδιά, εφήβους και νέους ηλικίας 5-25 ετών αλλά και σε ενήλικες με αναπηρία άνω των 50 ετών λόγω του ότι δεν υπάρχουν άλλες δομές στις οποίες μπορούν να εξυπηρετηθούν.

Δεν αποτελούν δομές της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Εκτός από τα ειδικά σχολεία τα ΚΔΑΠ ΜΕΑ αποτελούν πανελλαδικά τις μόνες δομές παιδαγωγικού χαρακτήρα που φιλοξενούν παιδιά και άτομα με αναπηρίες αποτρέποντας την ιδρυματοποίηση τους.

Πρωτοδημιουργήθηκαν το 2000 με σκοπό να απασχολήσουν παιδιά σε ένα ασφαλές περιβάλλον υγειονομικά και να παρέχουν υπηρεσίες προσφερόμενες από ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό. Σε ένα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ εργάζονται επομένως άτομα διευρυμένου επιστημονικού προσωπικού όπως κοινωνικοί λειτουργοί, κοινωνικοί φροντιστές, ψυχολόγοι, γυμναστές ειδικής αγωγής, καθηγητές μουσικής, καθηγητές εικαστικών, πληροφορικής, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, φυσιοθεραπευτές.

Κύριος στόχος είναι να προσφέρουν γνήσια αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και δημιουργική απασχόληση σε παιδιά και άτομα με αναπηρία 35% άνω , είτε σε πρωινό ωράριο για όσους δε φοιτούν σε ειδικά σχολεία είτε σε απογευματινό ωράριο για τα παιδιά που φοιτούν σε ειδικά σχολεία ή γενικά σχολεία μετά τη λήξη του σχολικού ωραρίου.

Τα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ εξυπηρετούν άτομα με περιπτώσεις σωματικών και νοητικών δυσλειτουργιών όπως:

- *Σύνδρομο DOWN*
- *Νοητική Υστέρηση όλων των βαθμίδων*
- *Εγκεφαλική Παράλυση*
- *Ημιπληγία*
- *Αυτισμό*
- *Ψυχιατρικές Παθήσεις με ποσοστό αναπηρίας*
- *Κινητική Αναπηρία*
- *Σύνδρομα που επιφέρουν ποσοστό αναπηρίας άνω του 35%. (www.schooling.gr)*

6.4 Παρεχόμενες Υπηρεσίες

Οι δραστηριότητες και οι υπηρεσίες που παρέχονται δεν απευθύνονται μόνο στα άτομα ΜΕΑ αλλά και στο οικογενειακό τους περιβάλλον. Συγκεκριμένα, μια μονάδα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ μπορεί να προσφέρει:

- Ενισχυτική Διδασκαλία
- Προετοιμασία των μαθημάτων της επόμενης μέρας
- Δημιουργική Απασχόλησης
- Θεατρικό Παιχνίδι
- Εκμάθηση Χειρισμού Υπολογιστών
- Ρομποτική
- Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
- Βιωματικές Δραστηριότητες
- Αθλητικές Δραστηριότητες
- Πνευματική Καλλιέργεια μέσω χρήσης βιβλιοθήκης
- Μουσικοκινητική Αγωγή
- Χοροδιδασκαλία
- Εκμάθηση Κολύμβησης
- Συμβουλευτική Στήριξη Γονέων

Αναλυτικότερα οι προσφερόμενες υπηρεσίες των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ έχουν καθοριστεί ως εξής:

- Ασφαλή απασχόληση και αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών,εφήβων και ατόμων με αναπηρίες μέσω της ανάπτυξης ατομικών ή ομαδικών δραστηριοτήτων.
- Ατομική και ομαδική εκπαίδευση των παιδιών,εφήβων και ατόμων με αναπηρίες πάνω σε θέματα αυτοεξυπηρέτησης (εκμάθηση διατροφής,υγιεινής φροντίδας).
- Ανάπτυξη δραστηριοτήτων κοινωνικοποίησης.
- Εφαρμογή προγραμμάτων που σχετίζονται με την ανάπτυξη του λόγου σε γραπτή και προφορική μορφή, την ψυχαγωγία, την άθληση και τη σωματική αγωγή.
- Βοήθεια στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων.
- Υποστήριξη στις οικογένειες που φροντίζουν τα άτομα με αναπηρία σε ψυχοκοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.
- Εκπαίδευση των μελών της οικογένειας των παιδιών,εφήβων και ατόμων με αναπηρίες στην κατάλληλη αντιμετώπιση των αναγκών φροντίδας και εκπαίδευσης.
- Διασύνδεση με τις εκπαιδευτικές μονάδες ειδικής αγωγής, με στόχο την άμεση κάλυψη των αναγκών των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους.
- Διασύνδεση με φορείς που υλοποιούν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.
(www.kdapmazi.gr)

6.5 Σημασία της Συμμετοχής Γονέων και Κηδεμόνων στα Προγράμματα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ

Η εφαρμογή των προγραμμάτων ΚΔΑΠ-ΜΕΑ έχει σχεδιαστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι δραστηριότητες που παρέχονται να ταυτίζονται με τις λειτουργικές δεξιότητες του γενικού κοινωνικού πλαισίου ώστε τα άτομα με αναπηρία να καθιστώνται ικανά και αυτόνομα στην καθημερινή ζωή και κατά την ενηλικίωση. Επομένως η εφαρμογή των προγραμμάτων έχει ανάγκη τη συμμετοχή ατόμων του κοινωνικού περιβάλλοντος τα οποία μπορούν να στηρίζουν τα άτομα με αναπηρία και παράλληλα να έχουν γνώση των παρεχόμενων δραστηριοτήτων. Αυτό τονίζει την ανάγκη συμμετοχής της οικογένειας διότι η ίδια είναι αυτή που δημιουργεί ή περιορίζει τις ευκαιρίες μάθησης. Των ατόμων αυτών. Όταν οι δραστηριότητες του προγράμματος είναι ενταγμένες στην καθημερινή ζωή των ατόμων με αναπηρία αλλά και των μελών του οικογενειακού τους περιβάλλοντος, δεν χαρακτηρίζονται πλέον ως καθήκον αλλά ως ευθύνη που περιβάλλει τόσο τα άτομα με αναπηρία όσο και τα μέλη της οικογένειάς τους καθότι η βελτίωση της ποιότητας ζωής δεν χαρακτηρίζει μελλοντικά μόνο τα άτομα ΜΕΑ αλλά το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον.

Μεγάλη σημασία έχει η σχέση η οποία χτίζεται μεταξύ γονέων και επαγγελματιών – ΚΔΑΠ ΜΕΑ, καθότι βασική προϋπόθεση της συνεργασίας μεταξύ αυτών είναι να κατανοήσουν οι συγκεκριμένοι επαγγελματίες τις ανάγκες και τις δυνατότητες μιας οικογένειας ώστε οι παρεχόμενες υπηρεσίες να προσαρμόζονται στις ανάγκες του κάθε ατόμου-ΜΕΑ. Η κάθε οικογένεια, προκειμένου να έχει τη δυνατότητα να στηρίξει το άτομο-ΜΕΑ, πρέπει η ίδια πρώτα να έχει τη δυνατότητα να ανταποκρίνεται πρώτα στις δικές της ανάγκες όσον αφορά τη γνώση των αναγκών του μέλους με αναπηρία και να είναι ικανή να συνεργάζεται με τους επαγγελματίες των παρεχόμενων προγραμμάτων.. Για αυτό το λόγο κρίνεται απαραίτητη η συνεχής συμβουλευτική υποστήριξη των οικογενειών αυτών καθώς και η εκπαίδευσή τους πάνω σε ζητήματα που αφορούν τη διαχείριση των παιδιών με αναπηρία.(Σταυροπούλου, 2017)

Διοικητική και Οργανωτική Μορφολογία των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ

7.1 Οργάνωση – Διοίκηση

- Το κάθε ΚΔΑΠ-ΜΕΑ διοικείται από μια Επιτροπή τριών μελών αποτελούμενη από δύο μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και το Διευθυντή/Διευθύντρια Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης. Η Επιτροπή αυτή συνέρχεται μια φορά το μήνα ή συχνότερα ανάλογα με τις αποφάσεις του Προέδρου και του Διοικητικού Συμβουλίου και είναι δυνατόν να παραστούν εάν αυτό κριθεί απαραίτητο τα μέλη του Προσωπικού ή άτομα που συνδέονται με τα θέματα προς συζήτηση είτε πρόκειται για ενημέρωση είτε για ανάγκη συμβολής τους στα εκτελούμενα προγράμματα. Η Επιτροπή Διοίκησης είναι υπεύθυνη για τις παρακάτω αρμοδιότητες:
- Προγραμματισμός των εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων του ΚΔΑΠ-ΜΕΑ
- Μελέτη και αξιολόγηση των εφαρμοζόμενων προγραμμάτων και υπηρεσιών.
- Μελέτη των αιτήσεων εγγραφής.
- Μελέτη και αξιολόγηση των προγραμμάτων που εφαρμόζονται στο κάθε εγγεγραμμένο άτομο ΜΕΑ.
- Παρακολούθηση και εξέταση της συνεργασίας που διατηρεί με την οικογένεια του κάθε εγγεγραμμένου ατόμου με αναπηρία, διερεύνηση τυχόν προβλημάτων που προκύπτουν και εισήγηση τρόπων αντιμετώπισης.
- Σχεδιασμός και εφαρμογή επιμόρφωσης των μελών του προσωπικού.
- Συντονισμός της συνεργασίας που διατηρεί με φορείς και υπηρεσίες που διευκολύνουν, ενισχύουν και στηρίζουν την απόδοση των παρεχόμενων υπηρεσιών ΚΔΑΠ-ΜΕΑ.

7.2 Παρεχόμενες Υπηρεσίες και Δραστηριότητες

Με στόχο την εκπλήρωση των σκοπών του, το κάθε ΚΔΑΠ-ΜΕΑ αναμένεται να παρέχει τις παρακάτω υπηρεσίες:

- Ασφαλή απασχόληση και αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των παιδιών, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, μέσω της ανάπτυξης προσωπικής ή ομαδικής δραστηριότητας.
- Ατομική και ομαδική εκπαίδευση πάνω σε θέματα αυτοεξυπηρέτησης.
- Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων.
- Υποστήριξη της οικογένειας που φροντίζει το παιδί, έφηβο, άτομο με αναπηρία.
- Εκπαίδευση των μελών της οικογένειας και παραπομπής τους στις αρμόδιες υπηρεσίες για την κάλυψη των εξειδικευμένων αναγκών των παιδιών με αναπηρία.
- Διασύνδεση με τις εκπαιδευτικές μονάδες ειδικής αγωγής και τις κοινωνικές υπηρεσίες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
- Διασύνδεση με φορείς που εφαρμόζουν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

7.2.1 Εγγραφή

- Στο κάθε ΚΔΑΠ-ΜΕΑ εγγράφονται παιδιά και έφηβοι με νοητική υστέρηση, αυτισμό και κινητική αναπηρία ή αναπηρία πολλαπλού χαρακτήρα. Οι εγγεγραμμένοι πρέπει να διαμένουν στη συγκεκριμένη περιοχή που στεγάζεται η μονάδα.
- Η επιλογή των τόμων που θα εγγραφούν γίνεται τα κριτήρια χρηματοδότησης.
- Σε περίπτωση ύπαρξης κενών θέσεων, η επιλογή γίνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο με βάση τα κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια όπως το εισόδημα της οικογένειας, ανεργία, αριθμός μελών στην οικογένεια ή ύπαρξη και άλλων μελών με αναπηρία στην οικογένεια.
- Η εγγραφή των ατόμων με αναπηρία προϋποθέτει να μην πάσχουν από κάποιο μεταδοτικό νόσημα, από κάποιο σοβαρό ψυχιατρικό νόσημα το οποίο χρήζει ψυχιατρικής αγωγής και αντιμετώπισης και να μην εκφράζουν επιθετική συμπεριφορά που να θέτει σε κίνδυνο τόσο τη δική τους σωματική και ψυχική ακεραιότητα αλλά και αυτές των υπόλοιπων εγγεγραμμένων ατόμων.
- Η εγγραφή του κάθε παιδιού, εφήβου, ατόμου με αναπηρία προϋποθέτει την προσκόμιση των απαιτούμενων εγγράφων όπως αίτηση γονέα ή κηδεμόνα, βεβαίωση γιατρού του Δημοσίου ή Ασφαλιστικού Οργανισμού για την κατάσταση της υγείας του, Γνωμάτευση της Α' Βαθμιας Υγειονομικής Επιτροπής για το ποσοστό αναπηρίας του υποψήφιου προς εγγραφή ατόμου καθώς και οποιοδήποτε άλλο έγγραφο ζητηθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο.
- Οι ατομικοί φάκελοι των εγγεγραμμένων ή προς εγγραφή ατόμων είναι άκρως απόρρητοι ως προς ολόκληρο το περιεχόμενό τους και δεν επιτρέπεται η πρόσβαση κανενός σε αυτούς

που δεν εξουσιοδοτείται ειδικώς για αυτό ή από την άδεια ασκήσεως επαγγέλματος.

- Το Διοικητικό Συμβούλιο διατηρεί το δικαίωμα να διακόψει την εγγραφή του ατόμου με αναπηρία εφόσον δεν τηρούνται τα ως άνω ή εάν δεν μπορεί το άτομο αυτό να ενταχθεί ομαλά στο πρόγραμμα της μονάδας ΚΔΑΠ-ΜΕΑ.

7.2.2 Ωράριο Λειτουργίας

Το κάθε ΚΔΑΠ-ΜΕΑ λειτουργεί από αρχές Σεπτεμβρίου μέχρι τέλη Ιουλίου καθημερινά από τις 6:00π.μ έως 14:00 μ.μ και ΠΟ Τις 14:00 Έως22:00 μ.μ εκτός Σαββάτου και Κυριακής και επίσημων αργιών.

7.2.3 Προσωπικό

Το κάθε ΚΔΑΠ-ΜΕΑ πρέπει να στελεχώνεται από το παρακάτω προσωπικό:

- 1 Κοινωνικό Λειτουργό
- 1 Φυσιοθεραπευτή
- 1 Εργοθεραπευτή
- 2 Κοινωνικούς Φροντιστές
- 2 Εκπαιδευτές Τεχνικούς
- 1 Οδηγό
- 1 Βοηθητικό Προσωπικό

- Το προσωπικό που θα απασχολείται στο ΚΔΑΠ-ΜΕΑ θα αναλαμβάνει να προάγει και να ενισχύει την αυτονομία, την ενεργή συμμετοχή και την κοινωνική ένταξη των εγγεγραμμένων.
- Το Προσωπικό του ΚΔΑΠ-ΜΕΑ υποχρεούται να διατηρεί στατιστικά στοιχεία για τις

υπηρεσίες που παρέχει και δεσμεύεται από το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων των εγγεγραμμένων και την ασφαλή χρήση των στοιχείων τους.

- Το προσωπικό υποχρεούται να συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία του ΚΔΑΠ-ΜΕΑ και να εκτελεί το έργο που του έχει ανατεθεί και να προάγει την αυτονομία, την κοινωνική ένταξη και την ενεργή συμμετοχή των εγγεγραμμένων.
- Το προσωπικό απαγορεύεται να απουσιάζει χωρίς την άδεια του Διευθυντή/Διευθύντριας.

Οι αρμοδιότητες του προσωπικού καταχωρούνται ως εξής:

7.2.4 Έργο Υπεύθυνου

- Φροντίζει για τη διασφάλιση του υψηλού επιπέδου παροχής υπηρεσιών οι οποίες να ανταποκρίνονται στη σύγχρονη αντίληψη περί αναπηρίας και προώθησης της αυτονομίας των παιδιών, εφήβων και ατόμων με αναπηρία.
- Έχει την ευθύνη της εύρυθμης λειτουργίας του ΚΔΑΠ-ΜΕΑ και της τήρησης του ωραρίου.
- Έχει την ευθύνη της τήρησης των στατιστικών στοιχείων από κάθε μέλος του προσωπικού.
- Έχει την ευθύνη της τήρησης βιβλίων που αφορούν δεδομένα συμβάντων, παρουσίας παιδιών και κατάστασης παρουσίας του προσωπικού.

7.2.5 Φυσιοθεραπευτής

Ο Φυσιοθεραπευτής είναι υπεύθυνος για την ανάπτυξη προγραμμάτων άθλησης, σωματικής αγωγής και παιχνιδιού όπως

- Σωματική άσκηση
- Ομαδικά αθλήματα
- Συμμετοχή σε αθλητικούς αγώνες
- Συνεργασία με άλλα κέντρα, ειδικά σχολεία ατόμων με αναπηρία όσον αφορά τη διεξαγωγή αθλητικών εκδηλώσεων
- Συμμετοχή και συνεργασία με την Επιτροπή Διοίκησης

7.2.6 Κοινωνικός Λειτουργός

Οι αρμοδιότητες του/της Κοινωνικού/ής Λειτουργού αναφέρονται ως εξής:

- Καταγραφή και αξιολόγηση των κοινωνικών αναγκών της περιοχής όπου δραστηριοποιείται η μονάδα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ
- Κοινωνική εργασία με: άτομα, οικογένεια και κοινότητα (υπηρεσίες, αυτοδιοίκηση)

- Μελέτη και αξιολόγηση των ειδικών προβλημάτων των ατόμων ή των ομάδων\
- Παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής και υποστήριξης
- Ανάπτυξη υπηρεσιών εθελοντικού χαρακτήρα
- Ενημέρωση του κοινωνικού περιβάλλοντος
- Συμμετοχή στην πρόληψη προβλημάτων κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα που πλήττουν το εγγεγραμμένο άτομο και την οικογένειά του.
- Τήρηση ειδικών φακέλων
- Ενημέρωση και συνεργασία με τη Διοικητική Επιτροπή
- Επικοινωνία και συνεργασία με υπηρεσίες της Νομαρχιακής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, Υγειονομικές Υπηρεσία Α'βάθμιας φροντίδας, μονάδες ειδικής αγωγής, φορείς στήριξης των δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία.

7.2.7 Εργοθεραπευτής

Το έργο του εργοθεραπευτή διακρίνεται στις παρακάτω δραστηριότητες:

- Εκπαίδευση στην αυτοεξυπηρέτηση και σίτιση
- Εκπαίδευση στην κινητικότητα
- Συντονισμός των αισθητηριακών λειτουργιών
- Βελτίωση της αντοχής κατά την άσκηση δραστηριοτήτων
- Ανάπτυξη της κοινωνικοποίησης του ατόμου με αναπηρία
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων και αυτοεκτίμησης του ατόμου
- Συμμετοχή με την έννοια της βοήθειας κατά τη διαδικασία της σίτισης στα παιδιά που χαρακτηρίζονται από αυξημένου επιπέδου αναπηρία
- Ανάπτυξη δημιουργικών δραστηριοτήτων
- Συμμετοχή στις συζητήσεις που διεξάγει η Επιτροπή Διοίκησης και συνεργασία με αυτήν

7.2.8 Κοινωνικός Φροντιστής

Ο Κοινωνικός Φροντιστής λειτουργεί με γνώμονα την π[αροχή ατομικής υποστήριξης προς το κάθε άτομο με αναπηρία με βάση τις ανάγκες του. Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητές του περιλαμβάνουν:

- Ατομική υγιεινή και καθαριότητα
- Υποστήριξη του ατόμου με αναπηρία κατά τη σίτιση

- Υποστήριξη κατά τη λήψη φαρμάκων
- Υποστήριξη κατά τη διαδικασία μεταφοράς-κίνησης-συνοδείας
- Συνεργασία με την Επιτροπή Διοίκησης

7.2.9 Εκπαιδευτής Τεχνικός

Ο εκπαιδευτής τεχνικός είναι αρμόδιος για την εκτέλεση προγραμμάτων δημιουργικής απασχόλησης σε συνεργασία με την Επιτροπή Διοίκησης

7.2.10 Οδηγός

Ο οδηγός αναλαμβάνει τη μετακίνηση, μεταφορά των ατόμων με αναπηρία, τηρώντας τους κανόνες οδικής ασφάλειας και τις προϋποθέσεις προστασίας του. Αναλυτικότερα:

- Μεταφέρει τα άτομα με αναπηρία από και προς το ΚΔΑΠ-ΜΕΑ
- Μεταφέρει τα άτομα με αναπηρία σε εκδρομές, επισκέψεις
- Αναλαμβάνει μεταφορές ή άλλες εργασίες που του ανατίθενται από τον Υπεύθυνο του ΚΔΑΠ-ΜΕΑ

7.2.11 Βοηθητικό Προσωπικό

Το βοηθητικό προσωπικό είναι υπεύθυνο για την καθαριότητα και βοηθητικές εργασίες. Συγκεκριμένα:

- Καθαριότητα εσωτερικών χώρων
- Καθαριότητα εξωτερικών χώρων
- Βοηθητικές εργασίες που εκτελούνται με εντολή του Υπεύθυνου του ΚΔΑΠ-ΜΕΑ

7.2.12 Τήρηση Βιβλίων

Η κάθε μονάδα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ είναι υποχρεωμένη να τηρεί τα ακόλουθα αρχεία:

- Ατομικό φάκελο με τα στοιχεία του κάθε εγγεγραμμένου ατόμου με αναπηρία ο οποίος θα

περιλαμβάνει την αίτηση εγγραφής, το ιστορικό του και το δελτίο παρακολούθησης και αξιολόγησης

- Φάκελο δραστηριοτήτων όπου θα καταγράφονται καθημερινά οι δραστηριότητες που ασκήθηκαν από τους εγγεγραμμένους σε ατομική ή ομαδική βάση και θα συμπληρώνεται από την κάθε ειδικότητα
- Βιβλίο συμβάντων στο οποίο θα καταγράφονται καθημερινά σημαντικά γεγονότα τα οποία αφορούν τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα και το προσωπικό.
- Βιβλίο παρουσίας των εγγεγραμμένων
- Κατάσταση παρουσίας του προσωπικού (*Κανονισμός Λειτουργίας Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠ-ΜΕΑ)*. Αριθμός Πρακτικού: 13/11-7-2018, Αριθμός Απόφασης: 106/2018, Οργανισμός Κοινωνικής Προστασίας-Αλληλεγγύης και Προσχολικής Αγωγής, 2018)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Η Ιδεολογική και Πολιτισμική Σημασία των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ

ΚΔΑΠ-ΜΕΑ: Πρόγραμμα Δημιουργικής Απασχόλησης Εκτός Σχολικού Πλαισίου

Τα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ είναι μετασχολικά προγράμματα δομημένα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να προσφέρουν στα παιδιά και εφήβους με αναπηρία συντονισμένες και ασφαλώς δομημένες δραστηριότητες με στόχο την ενίσχυση της μάθησης και της ανάπτυξης μετά τη λήξη του σχολικού ωραρίου. Εποπτεύονται και καθοδηγούνται από ενήλικες, περιλαμβάνουν τακτικές και προγραμματισμένες συναντήσεις, διακρίνονται από εθελοντική συμμετοχή και περιλαμβάνουν ομαδικές και ατομικές δραστηριότητες. Τα προγράμματα αυτά θεωρούνται ιδιαίτερα ωφέλιμα για τις οικογένειες με χαμηλό εισόδημα και δυσκολίες διαβίωσης καθότι εξασφαλίζουν ένα ασφαλές και ποιοτικό περιβάλλον για τα παιδιά μετά τη λήξη του σχολικού προγράμματος.

Επιπλέον, τα προγράμματα των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ στηρίζουν σε μεγάλο βαθμό τους γονείς που εργάζονται καθότι η συμμετοχή των παιδιών με δυσκολίες και συμπεριφορικές διαταραχές βελτιώνει την ποιότητα ζωής των ατόμων αυτών και τους προσφέρει ψυχαγωγία και χαρά. Τα παιδιά κοινωνικοποιούνται και αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους μέσω των δομημένων δραστηριοτήτων που τους προσφέρονται μέσα σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Τα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ ενισχύουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών, συμβάλλουν στην αυτογνωσία και την αυτοδιαχείριση, την κοινωνική ευαισθητοποίηση και βελτιώνουν τις κοινωνικές σχέσεις και την λήψη αποφάσεων.

Να σημειωθεί ότι τα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ είναι προγράμματα εφαρμοζόμενα από ειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό που είναι υπεύθυνο για την κάλυψη των αναγκών των ατόμων με αναπηρία, τη φροντίδα τους και την ανάπτυξη επικοινωνιακών σχέσεων με αυτά. Το εκπαιδευτικό προσωπικό θεωρείται ακόμη περισσότερο αποτελεσματικό εάν επικεντρώνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των παιδιών και εφήβων με αναπηρία με τη χρήση ειδικών εκπαιδευτικών μεθόδων και τον καθορισμό στόχων. Με αυτόν τον τρόπο βελτιώνεται η ακαδημαϊκή πορεία των ατόμων με αναπηρία η οποία συνίσταται στις ακαδημαϊκές δεξιότητες οι οποίες υλοποιούνται μέσα από συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία σε καλλιτεχνικές, πολιτιστικές, κοινωνικές δραστηριότητες, διαδραστικά ηλεκτρονικά παιχνίδια και εκδηλώσεις.

Η υλοποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ επικεντρώνεται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών με αναπηρία με κύριους στόχους:

- **Κοινωνικο-Συναισθηματική Ανάπτυξη:** Τα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ μέσω των προγραμμάτων τους επιδιώκουν τη συμμετοχή των παιδιών σε ατομικές, κυρίως όμως σε ομαδικές δραστηριότητες ώστε τα άτομα με αναπηρία να μπορέσουν να ξεπεράσουν τα προβλήματα συμπεριφοράς που αντιμετωπίζουν και να εξελίξουν τις ψυχοκοινωνικές τους ικανότητες. Το περιβάλλον ομαδικότητας και συνεργασίας που αναπτύσσεται επιδρά θετικά στις επικοινωνιακές τους ικανότητες, την ανάπτυξη της ψυχικής τους ευεξίας, την αυτονομία τους και τη λήψη πρωτοβουλίας. Επιπλέον τα άτομα με αναπηρία αποκεντρώνονται από την απομόνωση του σπιτιού, απασχολούνται δημιουργικά, μπαίνουν στη διαδικασία ερεθίσματος-ανταπόκρισης με αποτέλεσμα τη βελτίωση των κινητικών τους ικανοτήτων και την όσο το δυνατόν αποκατάσταση των ψυχικών και κινητικών τους προβλημάτων.
- **Ανάπτυξη και Βελτίωση Κινητικών Δεξιοτήτων:** Η άσκηση δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με την ψυχαγωγία που παρέχουν τα προγράμματα των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ βελτιώνουν τις κινητικές τους ικανότητες γεγονός το οποίο αναβαθμίζει την ψυχική τους διάθεση και τη θέληση για πιο ενεργή συμμετοχή με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη των κινητικών τους δεξιοτήτων. Παράλληλα γίνεται αυτοδιαχείριση του άγχους με αποτέλεσμα την εξάλειψη της τάσης τους για απομόνωση καθότι δεν νιώθουν μειονεκτικά σε σχέση με τα υπόλοιπα άτομα.
- **Ενεργό Ρόλο των Γονέων:** Τα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ στοχεύουν στην κινητοποίηση των γονέων όσον αφορά τη στήριξη των παιδιών τους για ενεργή συμμετοχή και βελτίωση των ικανοτήτων τους. Όσον αφορά τους γονείς, θεωρείται απαραίτητη η συμμετοχή τους σε εκδηλώσεις ενημέρωσης και καθοδήγησης αναφορικά προς την πορεία των παιδιών τους και τη διαμόρφωση πλαισίου μελλοντικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον, τα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ στοχεύουν στην επικοινωνιακή συνεργασία του εκπαιδευτικού και γενικώς επιστημονικού προσωπικού με τους γονείς ώστε οι πρώτοι να κατανοήσουν πλήρως τις ανάγκες των παιδιών τους και παράλληλα να διαμορφωθούν ομάδες γονέων με στόχο την αλληλοϋποστήριξη και την ανταλλαγή εμπειριών. (Αλεξίου, 2020)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά τη Λειτουργία των ΚΔΑΠ ΑμΕΑ

Τα ΚΔΑΠ που προορίζονται για την εξυπηρέτηση των ατόμων μΕΑ σχεδιάστηκαν σύμφωνα με ένα καταρτισμένο σχέδιο των αναγκών των ατόμων αυτών το οποίο επιβάλλει την εφαρμογή ορισμένων προγραμμάτων με βάση συγκεκριμένα κριτήρια και προϋποθέσεις λειτουργίας. Στον ελληνικό χώρο, ωστόσο, η εύρυθμη λειτουργία τους επηρεάζεται αρνητικά από συγκεκριμένους παράγοντες οι οποίοι όχι μόνο περιορίζουν τη δυναμικότητα των ΚΔΑΠ ΑμΕΑ, αλλά δύνανται επίσης να επιφέρουν σημαντική ζημιά στη λειτουργικότητα τους.

Κύριος αρνητικός παράγοντας είναι το μη διευρυνόμενο οικονομικό πλαίσιο στήριξης. Τα ΚΔΑΠ ΑμΕΑ, όπως και τα ΚΔΑΠ κάθε άλλης μορφής, συντηρούνται από κρατική χρηματοδότηση η οποία απορρέει από προκαθορισμένο κονδύλι χρηματοδοτικής ενίσχυσης το οποίο ορίζεται κάθε έτος. Η χρηματοδότηση όμως αυτή είναι προκαθορισμένη και μη διευρυνόμενη ως προς τις ανάγκες που ενδέχεται να προκύψουν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους αναφορικά προς την αύξηση των αιτήσεων εγγραφής ατόμων μΕΑ και την ανάγκη πρόσληψης επιπλέον προσωπικού ή εξέλιξης των δομών που φιλοξενούν τις μονάδες ΚΔΑΠ ΑμΕΑ. Ως εκ τούτου, προκύπτουν τα παρακάτω προβλήματα:

- Κοινωνικός αποκλεισμός ατόμων μΕΑ καθότι το χρηματοδοτικό πλαίσιο στήριξης δεν καλύπτει πλήρως τις ανάγκες που προκύπτουν για τις ανάγκες εγγεγραμμένων ώστε το 100% των μελών-εγγεγραμμένων να μπορεί να παρακολουθεί τα συγκεκριμένα προγράμματα.
- Μη δυνατή πλήρης στελέχωση των μονάδων ΚΔΑΠ ΑμΕΑ καθότι η χρηματοδοτική κάλυψη πλαισιώνει την πρόσληψη προσωπικού που καλύπτει τις βασικές ανάγκες των εγγεγραμμένων, όπως Καθηγητές Φυσικής Αγωγής, Κοινωνικοί Λειτουργοί και Ψυχολόγοι. Υπάρχουν μονάδες ΚΔΑΠ ΑμΕΑ οι οποίες κάθε χρόνο στερούνται νοσηλευτικού προσωπικού και Εκπαιδευτικού Προσωπικού άλλων ειδικοτήτων με αποτέλεσμα τα προγράμματα να αποβαίνουν ελλιπή.

Ένας άλλος επιβαρυντικός παράγοντας είναι ότι ο σχεδιασμός και η επάνδρωση των μονάδων ΚΔΑΠ ΑμΕΑ, γίνεται κυρίως σε κεντρικά σημεία του ελληνικού χώρου (πόλεις) δεδομένου ότι το κράτος συνδέει τη χρηματοδότηση με τη δυναμικότητα της κάθε περιοχής. Συνεπώς μια μονάδα ΚΔΑΠ ΑμΕΑ δεν μπορεί να λειτουργήσει εάν δεν συγκεντρωθεί συγκεκριμένος αριθμός αιτήσεων. Το γεγονός αυτό, εντείνει το θέμα του κοινωνικού αποκλεισμού διότι δεν έχουν όλες οι οικογένειες με άτομα μΕΑ πρόσβαση στα κεντρικά αυτά σημεία λειτουργίας των μονάδων ΚΔΑΠ ΑμΕΑ ή προκύπτει αρκετές φορές υπερβολική συγκέντρωση αιτήσεων σε μία μονάδα καθότι οι αιτούντες

προέρχονται από το ίδιο το αστικό κέντρο και τα περίχωρα ή κοντινές περιφερειακές ζώνες, με αποτέλεσμα πολλές αιτήσεις να απορρίπτονται.

Να σημειωθεί επίσης ότι στον τομέα του προσωπικού, δεν υφίσταται πλαίσιο μονιμότητας των εργαζομένων με αποτέλεσμα να καθυστερούν κάθε χρόνο οι προσλήψεις. Η ελλιπής αυτή επάνδρωση των μονάδων, δυσχεραίνει σε μεγάλο βαθμό την εφαρμογή των προγραμμάτων δραστηριοτήτων.

Τέλος, πολύ σημαντικό είναι το γεγονός ότι τα μέλη των μονάδων ΚΔΑΠ ΑμΕΑ δραστηριοποιούνται εντός του προκαθορισμένου χώρου και δεν έρχονται σε επαφή με ομαδικές δραστηριότητες των απλών μονάδων ΚΔΑΠ με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η διαδικασία της κοινωνικής ενσωμάτωσης διότι τα άτομα αυτά καταλήγουν στο να παρακολουθούν απλά ένα πρόγραμμα απασχόλησης. (Αλεξίου, 2020)

Η Λειτουργία των ΚΔΑΠ ΑμΕΑ στο Εξωτερικό ως Πρόταση Ενισχυτικού Πλαισίου Κοινωνικής Ενσωμάτωσης

Σε αρκετές χώρες, η λειτουργία των ΚΔΑΠ ΑμΕΑ λαμβάνει χώρα σε κάθε κοινότητα και είναι χρηματοδοτούμενη από ειδικό πλαίσιο κρατικής στήριξης για οικογένειες με παιδιά μΕΑ.

Η αντίληψη που πλαισιώνει τα ΚΔΑΠ ΑμΕΑ στο εξωτερικό είναι η δυνατότητα καθημερινής προσφοράς ενός συνόλου δραστηριοτήτων και υπηρεσιών με στόχο να υπερβαίνουν οι οικογένειες ατόμων μΕΑ τις δυσκολίες της καθημερινότητας και να μην αποκεντρώνεται το άτομο μΕΑ από τη ρουτίνα της καθημερινότητας που χαρακτηρίζει τα υπόλοιπα μέλη μιας κοινωνίας.

Οι παροχές των ΚΔΑΠ ΑμΕΑ λειτουργούν ως ένα ευχάριστο αλλά δημιουργικό διάλειμμα από τις καθημερινές υποχρεώσεις των ατόμων μΕΑ, αναφορικά προς την εκπαίδευση τους και τις απαραίτητες υπηρεσίες υγειονομικής φροντίδας και ψυχοκοινωνικής στήριξης, το οποίο διάλειμμα παρέχει ταυτόχρονα ένα σύνολο δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην άμεση κοινωνική τους ενσωμάτωση, πριν και μετά την ενηλικίωση τους, την αυτονομία τους και την ενεργή συμμετοχή τους σε κοινωνικά δρώμενα καθώς και στη μετέπειτα επαγγελματική τους αποκατάσταση χωρίς να χαρακτηρίζονται από την αντίληψη της υποχρεωτικότητας.

Η λειτουργία των προγραμμάτων ΚΔΑΠ ΑμΕΑ στο εξωτερικό στοχεύει στις παρακάτω ενέργειες:

- Να καταστήσουν τα άτομα μΕΑ ενεργά μέλη της οικογένειας.
- Να προσφέρουν στα άτομα αυτά διασκέδαση η οποία ενισχύει το ηθικό τους και την τάση τους προς την κοινωνική ένταξη και τη συλλογική δραστηριοποίηση.
- Να τα ωθήσουν στην ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ώστε να αποφύγουν την κοινωνική απομόνωση και την εσωστρέφεια.
- Να στηρίξουν οικογένειες με άτομα μΕΑ όλων των κατηγοριών όπως νοητική υστέρηση, αυτισμό όλων των βαθμίδων, σοβαρές νόσους που χρήζουν εντατικής υγειονομικής φροντίδας, μαθησιακές δυσκολίες, περιορισμένη κινητικότητα.
- Να λειτουργούν όχι μόνο τις καθημερινές αλλά και τα Σαββατοκύριακα όπως και τους θερινούς μήνες.
- Να παρέχουν υπηρεσίες μεταμεσονύκτιες όσον αφορά την παροχή άμεσης βοήθειας και στήριξης στις οικογένειες ατόμων μΕΑ.
- Να αξιολογούν τη μορφή ειδικής μέριμνας που πρέπει να παρέχεται ξεχωριστά σε κάθε άτομο μΕΑ και την οικογένειά του.

- Να συντάσσουν ομάδες γονέων με στόχο την καλύτερη ενημέρωση και στήριξη τους καθώς και ομάδες ατόμων μΕΑ ώστε να καταγράφουν τις ανάγκες τους και να είναι σε συχνή επικοινωνία με τις σχολικές μονάδες. Και οι δύο αυτές ομάδες συντάσσονται με κριτήρια την ηλικία των ατόμων μΕΑ και την πάθηση.
- Να μεριμνούν για την οικονομική ενίσχυση των οικογενειών των ατόμων μΕΑ από κρατικούς φορείς με στόχο το ποσό που θα εγκρίνεται για κάθε άτομο μΕΑ, να δαπανάται για κάποια συγκεκριμένη δραστηριότητα που συνδέεται με τις παρεχόμενες υπηρεσίες των ΚΔΑΠ ΑμΕΑ (πχ πληρωμή συνοδού, νοσηλεύτη ή νοσηλεύτριας που συνοδεύει το άτομο μΕΑ σε μονάδα ΚΔΑΠ ΑμΕΑ)
- Να παρέχουν Κύριο Υπεύθυνο Ένταξης σε κάθε μονάδα ο οποίος θα φροντίζει τα άτομα μΕΑ να συμμετέχουν παράλληλα σε δραστηριότητες των ΚΔΑΠ για άτομα που δεν χαρακτηρίζονται από κάποια μορφή αναπηρίας, ώστε να γίνονται αποδεκτά από τον κοινωνικό περίγυρο και να εντάσσονται ευκολότερα σε αυτόν.
- Να αναλαμβάνουν την κάλυψη ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών με τη βοήθεια εθελοντικών οργανώσεων.
- Να προετοιμάζουν τις οικογένειες των ατόμων μΕΑ για επερχόμενες δυσκολίες που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν σε κλινικό ή ψυχοκοινωνικό πλαίσιο.
- Να φροντίζουν οι υπηρεσίες που παρέχονται να καλύπτουν τις ανάγκες όλων των ατόμων μΕΑ ώστε να μην υπάρχουν οικογένειες που να μένουν εκτός προγραμμάτων λόγω έλλειψης προσωπικού ή εγκαταστάσεων.
- Να διεξάγουν διαδικασίες αξιολόγησης των υπηρεσιών τους μέσα από συνεντεύξεις ή ερωτηματολόγια στα οποία απαντούν οι οικογένειες των ατόμων μΕΑ , με στόχο τη βελτίωση των προγραμμάτων τους (Γιαννάκης, 2017)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Λειτουργία των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ συνίσταται από προγράμματα δραστηριοτήτων με στόχο τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών, εφήβων και ατόμων με αναπηρία για συγκεκριμένο διάστημα της ημέρας, εκτός σχολικού ωραρίου και με πλαίσιο λειτουργίας την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου. Τα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ θέτουν ως στόχους τη στήριξη των οικογενειών με άτομα ΜΕΑ και την ανάπτυξη κινητικών, κοινωνικών, επικοινωνιακών ικανοτήτων των ατόμων με αναπηρία. Λειτουργούν με γνώμονα τη φύλαξη, τη δημιουργική απασχόληση και τη στήριξη των παιδιών, εφήβων και ατόμων και αναπηρία μέσα από μια σειρά από δραστηριότητες οι οποίες ανταποκρίνονται στις σωματικές και ψυχικές ανάγκες των ατόμων αυτών. Η διαμόρφωση του πλαισίου λειτουργίας τους εστιάζεται επίσης στη συνεργασία τους με τους γονείς με στόχο τον αποτελεσματικότερο προσανατολισμό τους όσον αφορά τις ανάγκες των παιδιών τους. Αν και δεν αποτελούν μέρος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία αποτελούν σημαντικό παράγοντα της κινητικής και ψυχοκοινωνικής βελτίωσης τους και παράγοντα σωστής ενσωμάτωσης στο γενικό κοινωνικό σύνολο μελλοντικά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Όνομα	Ηλικία	Ιδιότητα	Σχολείο	Τόπος Διαμονής
-------	--------	----------	---------	----------------

		Συνοδού	Φοίτησης	
Karen	16	Μητέρα	Γενικό	Αγροτική Περιοχή (20.000-29.000 κάτοικοι)
John	16	Μητέρα και Πατέρας	Γενικό	Αγροτική Περιοχή (5.000-9.000 κάτοικοι)
Lisa	14	Μητέρα και Πατέρας	Ειδικό	Αστική Περιοχή (10.000-19.999 κάτοικοι)
Benjamin	16	Μητέρα	Ειδικό	Αστική Περιοχή (<50.000 κάτοικοι)
Peter	15	Μητέρα	Ειδικό	Αστική Περιοχή (< 50.000 κάτοικοι)
David	14	Μητέρα	Ειδικό Τμήμα Γενικού Σχολείου	Αστική Περιοχή (20.000-29.000 κάτοικοι)
Adam	15	Θετή Μητέρα	Γενικό	Αστική Περιοχή (20.000-29.000 κάτοικοι)
Jenny	16	Μητέρα	Γενικό	Αστική Περιοχή (20.000-29.000 κάτοικοι)
Mark	16	Μητέρα	Γενικό	Αστική Περιοχή (20.000-29.000 κάτοικοι)
Anna	16	Μητέρα	Γενικό	Αγροτική Περιοχή (2000-4.999 κάτοικοι)

* Να σημειωθεί ότι για λόγους προστασίας των προσωπικών δεδομένων, δεν αναφέρονται τα αυθεντικά ονόματα στην έρευνα)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξίου, Β 2020. *Μετασχολικά Προγράμματα: Η Περίπτωση των ΚΔΑΠ-ΜΕΑ- Afterschool Program: A Case of Enrichment Centers for Disabled People.*, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας: Παιδαγωγική Σχολή: Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών-Επιστήμες της Αγωγής: Ανθρωπιστικές Επιστήμες και Νέες Τεχνολογίες.
- Γιαννάκης, Ε., 2017. *Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρίες (ΚΔΑΠ-Μεα) ως Μονάδες Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής στην Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα της Κρίσης*, Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση".
- Ζώνιου-Σιδέρη, Α., 2011. *Οι Ανάπηροι και η Εκπαίδευσή τους: Μια Ψυχοπαιδαγωγική Προσέγγιση της Ένταξης*.
- Κανατά, Γ., Β., 2005. *Η Οικονομική, Λειτουργική και Κοινωνική Διάσταση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑΜΕΑ)*, a Master Thesis. Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Μαρκαντώνη, Σ., 2016. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση, 3-7, Πολιτική Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Ενσωμάτωσης των Ατόμων με Αναπηρία*.
- Μπελάκη, Ο. & Οικονομίδου, Σ., 2016. *Οι Σύγχρονες Κοινωνικές Αντιλήψεις των Γονέων Παιδιών με Αναπηρία Σχετικά με Θέματα Αναπηρίας*, Master Thesis, <https://repository.library.teimes.gr/xmlui/handle/123456789/4922>
- Ο.Κ.Π.Α.Π.Α, 2018. Οργανισμός και Κοινωνικής Προστασίας – Αλληλεγγύης και Προσχολικής Αγωγής. Απόσπασμα Πρακτικού 13ης Συνεδρίασης: *Κανονισμός Λειτουργίας Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠ-ΜΕΑ)*. Αριθμός Πρακτικού: 13/11-7-2018, Αριθμός Απόφασης: 106/2018.
- Παπαγεωργίου, Ν., 2016. *Τα Προβλήματα και οι Ανάγκες των ΑΜΕΑ: Κοινωνικό Πρόβλημα και Λειτουργική Επίλυση*, Master Thesis, <https://hdl.handle.net/10889/9109>
- Σίσκου, Π., 2017. *Η Ένταξη των Παιδιών με ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στη μΓενική Τάξη και οι Κοινωνικές Αλληλεπιδράσεις με τους Συμμαθητές τους*, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας-Παιδαγωγικό-Σχολή Φλώρινας, Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.
- Σταυροπούλου, Μ., 2017. *Αξιολόγηση των Προγραμμάτων που Υλοποιούνται στα ΚΔΑΠ-ΜΕΑ Θεσσαλονίκης για Παιδιά και Ενήλικες με Νοητική Ανεπάρκεια*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Παιδαγωγική Σχολή, Διαπανεπιστημιακό-Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με Τίτλο "Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης: Ένα Σχολείο για Όλους".
- Τσιναρέλης, Γ, 1993. *Η Ένταξη των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες: Μύθοι και Πραγματικότητα: Επειδή η Διαφορά Είναι Δικαίωμα*, 11-50, Θεσσαλονίκη. Εταιρεία Σπαστικών Βορείου

Ελλάδος.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Busatto, C., 2007. *Solidary Governance for Creating Inclusive Societies*. A Contribution to the Expert Group Meeting on Creating Inclusive Society: Practical Strategies to Promote Social Integration, Paris.
- Council of Europe, 2014. Disability Action Plan: *Social Inclusion of Children and Young*

People with Disabilities – Quality of Life and Full Participation in Society. Printed at the Council of Europe

- King, G., Laus, M., Hanna, S., King, S., Hurley P., Rosenbaum,P., Kertoy, M., Petrenchik, T., 2006. *Children's Health Care, Predictors of Leisure and Recreation Participation of Children with Physical Disabilities: A Structural Equation Modeling Analysis*, 35 (3). Copyright 2006, Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Law, M., King, G., King, S., Hurley P., Rosenbaum,P., Kertoy, M., Young, N., Hanna, S., 2006. *Developmental Medicine & Child Neurology: Patterns of Participation and Leisure Activities Among Children with Complex Physical Disabilities*, 48:337-342.
- Melboe, L. & Yttergus, B.. *Disability Leisure: In What Kind of Activities and When and How Do Youths with Intellectual Disabilities Participate?*
- Powrie, B., 2018. *The Meaning of Leisure Participation: Perspectives of Children and Young People with Significant Physical Disabilities: A Thesis*. University of Queensland:School of Health and Rehabilitation Sciences.
- Social Inclusion, Available at: https://www.shareweb.ch/site/DDLGN/topics/governance/socialinclusion/_layouts/mblwikia.aspx?Url=%2Fsite%2FDDLGN%2Ftopics%2Egovernance%2Fsocialinclusion%2FsitePages%2FHome.aspx&wdFCCState=1
- UN Department of Economic and Social Affairs (DESA), 2009. *Global Policy Dialogue Series: Creating an Inclusive Society: Practical Strategies to Promote Social Integration*.
- World Health Organisation, 2001. *The International Classification of Functioning, Disability and Health*, Geneva Convention, 2001.

Αναφερόμενοι Ιστότοποι

<https://www.schooling.gr/article/s8/ti-einai-ta-kda-mea> . Retrieved on 2/04/2022.

<https://www.kdapmazi.gr> Retrieved on 2/04/2022.